

Kollarits József és fia (12-4-2)
„YPSILANTHOZ“
 czimzett legelső
vászonruha gyári raktárban
 váci-utczában Pesten,
 kaphatók a legolcsóbb árakon s legnagyobb választékban
mindennemű kész fehérneműk férfiak, hölgyek és
gyermek számára.

Férfi-ingek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft., 6 ft. 50 kr., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft.
Bábi ingek férfiak számára 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft. Himezzetek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft. egész 20 ftig.
Színes férfi-ingek, 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
Férfi-ingek fehér madapolanból 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft.
Férfi-gatyák vászonból, magyar, félmagyar vagy francia szabásban 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.
Férfi-kraglik, kezelők, nyakkötők, kapezák és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők.
Női ingek vászonból egyszerűen 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 5 ft. himezzetek 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., jobban himezzetek 6 ft., 7 ft., 8 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., a legújabb francia divat szerint 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft.
Női haló-corsek 1 ft. 85 kr., 2 ft. 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 6 ft., egész 12 ftig.
Női váll-fűzők francia alakban 1 ft. 50 kr., 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr.
Női alsósoknyak és nadrágok perkaiból, chiffonból, schmitz és piquetbarchet, éjjeli és negligé-fűzők, kapezák czérnából, pamut, gyapot és mindennemű vászon- és battiszt-zsebkendők.
Füligek vászonból, madapolanból és színesek a legutányosabb árakon, ugyszintén gatyák és kapezák.
Leányka-ingek kivarrrva vagy egyszerűen, corsettek, nadrágok és kapezák.
 A legnagyobb választékban bellett alsó-ingek és nadrágok urak és hölgyek számára, ugyszintén mindennemű téli szükségletek, legújabb flanel-ingek és shawlok.
 Továbbá ajánljuk nagy raktárunkat, rumburgi, hollandi s irlandi vászonból, darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 38, 40, 50, 60 egész 120 ftig.
Creas-vászon 12 ft., 12 ft. 50 kr., 13 ft., 14 ft., 15 ft., 16 ft., 17 ft., 18 ft., 20 ft. egész 25 forintig. 1181 (3-8)
Török-kendők tucatszátját 5 ft. 80 kr., 6 ft. 90 kr., 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 10 ft., 12 ft., egész 20 ftig.
Asztalkendők tucatszátját 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. egész 12 ftig.
Színes canafas agyvenűeknek 9 ft., 10 ft., 11 ft., 12 ft., 13 ft. egész 16 ftig.
Asztalkendők és készletek damasztból 6, 12, 18 és 23 személy számára.
Függönyök a legnagyobb választékban 4 ft., 5 ft., 6 ft., 7 ft., 8 ft., 9 ft., 10 ft., 12 ft., 14 ft., 15 ft. párja.
Asztal- és agyterítők, kave-abroszok és szerviettek.
Menyasszonyi-hozomány-kiállítások 200 frttól 2000 forintig, kész fehérneműben és vászonáruban a legnagyobb választékban kaphatók. Kimerítő arjegyzékeket kívántra bérmentesen megküldjük.
 Levélbeli megkeresésekre meg az nap, melyen megkapjuk, expedáljuk, és csomagolási díjt nem számítunk.

Pár rövid sor Vidats borsajtóiról.

Gazda ember tudja becsülni a borsajtót, tudja, hogy mennyi veszendőbe menő jó zamatu mustot takarít meg jó sajtójával. Sajtót készíteni minden ács, minden molnár, s minden kis gyáros kinyújtja kezét, pedig a jó sajtó készítése nem olyan könnyű dolog. Es ha van olyan sajtó, mely azonkívül, hogy jól sajtolt, — mi magában már nevezetes, — még más jó tulajdonságokat is rejt magában, ez kétszeres figyelmet érdemel.

Tapasztalásom után mondhatom, hogy Vidats borsajtói tekintetben kitűnők. Szőlő gazdáinkat érdekelni fogja a jóles készítmények megismerése. Ime röviden elmondom miről áll jószág:

Vidats szilárd és becsületes magyar készítményű gyártmányúakkal ismeretesebbek, mintsem azok az oldalról bővebb ismertetésre szorulnának. Csak a leírásra szorítkozunk tehát.

Vidats sajtójának előnye először abban áll, hogy csavarja lassu, nem gyors kanyarságu. Ennek előnye lassabban haladva szorit, közben időt engedve a mustnak utóersre; mert a gyors kanyargásúcsavar hirtelen nyomván elzárja utját a mustnak, s a törkölyt kívül keményre szorított réteggel veven körül, közből ép szemeket hagy meg. Jól elrakott törkölyretnél Vidats sajtójában ez nem fordul elő.

Igen könnyen és gyorsan kezelhető. Horzó-alaku dongákból áll, melyek negyed hüvelyknyire vannak egymás mellé alkalmazva, s egy nyitott hordócskát két-két vasabroncs foglalja össze. A donga csoport két félkörből áll, s ha a törköly ki van rajtolva, a dongák két felé nyílnak s ezen egyszerű műtét után kivehető a törköly csomag, s helyébe a gyorsan összedállított keretbe ismét más rendbeli rakható. Sokkal gyorsabban és egyszerűbben kezelhető, mint a négy oldalú.

De tisztában is tartható annál, mert itt nem lyukakon foly ki a sajtólás, hanem a dongák közén. Kinek lyukacsos sajtója van, tudja mennyi időt vesz igénybe a lyukak kitisztogatása, s a furt lyukacs mellett mindig adnak egy kis ceteset izet a sajtólásnak, mert a furt megszaggya a fa sejtjeit.

Melendező a föld kemény szerkezeti, s a felső roppant nyomásnak egész erővel ellenállani képes üntött vas medence, melytől szintén nem kap izet a must, míg a famedenczénél vagy fa csatornánál ez el nem bontható. 1127 (3-8)

Ezenkívül nagy előnye az, hogy igen szük helyen elfér.
 Az én sajtóm egy 9 lábnyi szélességű sajtó, szíben van felállítva, s igen könnyedén és jó kézügyben kezelhető.

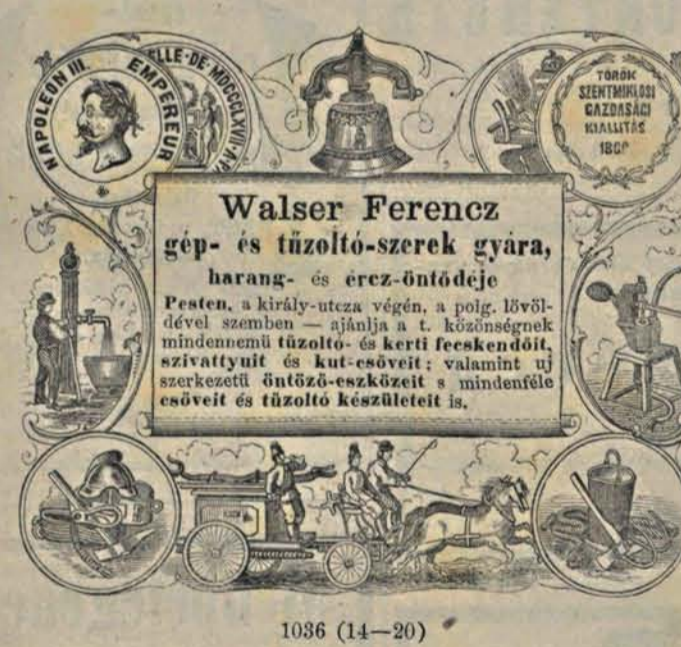
Szerkezete egyszerű, könnyen szétbontható darabjaira, s könnyen összerakható. Tömör faoszlopokon és talpakon áll, erős vaskapcsok tartják össze, s nem könnyen romlik. Csak az idő foga emésztí meg, ennek pedig semmi sem áll ellent. Ha pedig egyes darabjaiban valami nagy alig képzeltetős ártal baja történe, minden falusi kovács és minden ács, kipótolhatja hibáit.

Es ennyi előnye mellett az ára sem nagy. 125 ft. magában ugyan sok pénz, de a célszerű szerkezet által megtakarított must, kiváló jó évben csakhamar kifizeti; ha pedig azt vesszük, hogy egy közönséges fasajtónak az ára 50-60-80 ft., mely egy tízedet sem szolgálja meg annak, mire ez képes, akkor valóban jutányosnak mondható.

Ísmétlen, nemcsak meg nem bántam a ráfordított költséget, de egész jó lelkiismerettel ajánlom szőlőművelő gazdáinknak, figyelemzvetvén őket, hogy a kinek szüksége van rá, idejekorán rendelje meg, mert a gyár ilyeneket csak kivételkép készít, s nem nagy számmal; észrevel tehát, mikor a körülményre égett, alig lehet remény ahhoz, hogy készlet talál valaki, bár néha, mint nekem is szerencsém vala, ilyenkor is kap egyet-egyet ki hozzá fordul.

Pesten, 1871. május végén. **Maszák Hugó.**

Walszer Ferencz
 gép- és tüztöltő-szerek gyára,
 harang- és érc-öntődjé
 Pesten, a király-utca végén, a polg. lövöl-
 dével szemben — ajánlja a t. közönségnek
 mindennemű tüztöltő- és kértli freskendőit,
 szivattyúkat és kut-esőveit; valamint új
 szerkezeti üntőz-eszközöket a mindenféle
 esőveit és tüztöltő készületeit is.

1036 (14-20)

Gyöngeségi állapotok gyógyítása.

A perui coca-növénynek rendkívüli gyögyereje, melyet legelőször is Humbold Sandor az ó Kosmos-ában ajánlott, tudományos tekintélyek által már rég elismertetett. Az elgyengült nemző-idegrendszerrel, a 3-dik szamu coca-lapdacsok, a legfényes eredményeket idézik elő. — (Egy doboz ára a porosz gyögyeszerészi illeték szabályzata szerint 1 tallér, hat doboz 5 tallér.) A birneves dr. Sampson tanár által a coca-lapdacsok használatáról írt fuzetke, egyáltalában minden megrendeléshez hozzácsatolatik, s a „szerecsenhez“ (zum Mohren) czimzett gyögyeszerár által Mainzban, külön ingyért is megküldetik. 1126 (3-7)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1871 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Teljes a legújabb időkig!

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (egyetem-utca 4-dik szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A VILÁGTÖRTÉNET
 tankönyve.
 Tekintettel a műveltségre, irodalomra és vallásra.

Irta
dr. WEBER GYÖRGY.
 A tizedik bővített kiadás után.

I. kötet. Az ó világ története. (501 lap) 2 ft. 40 kr.
 II. kötet. A népvándorlás s az egyistenhívés megalapítása. A középkor. (400 lap) 2 ft. 40 kr.
 III. kötet. Az újkor története — a francia forradalomig (379 lap) 2 ft.
 IV. kötet. Az új és legújabb kor története a francia forradalomtól a mi időkig (1865). (392 lap) 2 ft.
 V. kötet. A német és magyar irodalom történet vázlatban és az egész műre vonatkozó tárgymutató. 432 l., füzve 2 ft. 40 kr.

Vasárnapi Ujság.
 Pest, szeptember 17-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
 Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Gróf Széchenyi Ödön.

E napokban (szeptember 16-19.) tartja Pesten az első magyar tüztöltő innepélyt a magyarországi tüztöltő egyletek összesége. A tárgy fontossága emberiségi, jótékony-sági s nemzetgazdasági szempontból, a tüztöltés férfiasága, sőt hősiessége egyaránt képesek nagy érdeket gerjeszteni általában a nemes vállalkozás-s különösen az említett napokon tartandó első ilyenü magyar innepély iránt. S az érdek, valóban úgy látszik, nem is hiányzik. Nemesak az országban levő összes tüztöltő egyletek, száma már harminczan, képviseltetik magukat az innepélyen, hanem számos külföldi egylet is, melyek a pesti központi egylettel összeköttetésben vannak. Ez az innepélynek nemesak országos, de némileg nemzetközi jelleget kölcsönöz.

Mihelyt az innepély napjai lefolyának s a kilátásba helyezett valóban nagyszerű és érdekesbnél érdekeseb gyakorlatok lejátszatnak: lapunk is ismertetni fogja azokat, képbén és leírásban. Előlegesen is kifejezést kívánunk adni meleg érdeklődésünknek a tüztöltés fontos ügye iránt, azon fiatal férfiu arczképének s élettrajzának közlése által, kinek ez ügy hazánkban hasonlíthatlanul leg-

többet köszönhet, ki annak nálunk valódi meghonosítója, csaknem kezdeményezője. Ez gróf Széchenyi Ödön, a „legnagyobb magyar“ másodszültöt fia. Mert bár az ő

föllépése előtt is volt hazánkban egypár tüztöltő egylet, s bár a magyar nép, — kivált az alföldi tősgyökeres magyar, — egylet nélkül is kitűnő tüztöltő, — de az egész ügynek rendszeres életet az ő kezdeményezése s az példás kitarítás adott, melylyel — anyagi áldozatot ép oly kevéssé kímélve, mint testi fáradságot, sőt személye koczkáztatását — már évek óta ez ügy élén áll.

Gróf Széchenyi Ödön a „legnagyobb magyar“ fia. S ez a megbecsülhetlen előny, nagy érdemi s ritka jelentőségű atyától származni, nem kis nehézséggel is jár. A világ, már ifjan sokat követel az embertől, mindjárt apja mértékével mér, tehát a legmagasabbal, s önkénytelenül feltolakodik a kérdés: méltó fia-e apjának? Közönséges halandókban elismerésre méltóknak talált érdemek és jelességek még nem elégitik ki a köztvárhozást, s az ily módon bírált könnyen alul marad a közvéleményben tulajdonképi érdemén is.

A fiatal gr. Széchenyi Ödönnél ez az eset csak félig áll. Ő nagy nevű apja sok oldalú működési köreiből, minden tért és érdeket átölölő nagyszerű szellemi hatékony-ságából, szerencsés tapintattal csak egy kisebb részt válasz-

GRÓF SZÉCHENYI ÖDÖN.

tott ki (egyelőre) működési tétel magának; s e szerényen választott tétel már eddig is elég elismerésre méltót tett, hogy — ha atyjával párhuzamba nem állítható is — apja méltatlan fiának ne tartassék. Értjük a sport és az anyagi érdekek, s ezek közt is különösen a technikai vállalatok mezejét.

Gróf Széchenyi Ödön 1839. december 14-én született Pozsonyban. Iskoláit Sopronban végezte, a közidőket pedig részint Czenken, részint Bécsben töltötte, a családi körben. 1848 után, mikor atyját, a haza ügyeinek agasztó fordulata következtében, köztudomás szerint, a lelki hábot előidéző roham érte, a nagy gróf Bécsbe, majd Döblingbe vitetvén, Ödön, ki akkor még csak 9 éves volt, az iskolán kívüli időt többnyire atyja mellett töltötte, ki az óriási lelki csapásból, ha teljesen ki nem gyógyult is soha, csakhamar magához jött annyira, hogy a vele létező roszhatást ne gyakoroljon gyermekeire.

Iskoláit végezve, atyja kívánatára, nagyobb külföldi utazást tett. Az 1860. husvét reggelén bekövetkezett véres katasztrófa után, a családi gyász visszavonult hónapjai letelével, 1861 elején Ödön gróf is Pestre költözött s a 21 évét alig betöltött ifju, szerény kezdeményekkel bár, csakhamar fellépett a közélet s tevékenység terére.

Mint fiatal mágnás, főuraink nevelési rendszeréhez képest, először is a sport terén tüntette ki magát s jelesen a hajózási sport volt kedvelete. Még emlékezhetünk a közkedvességgel találkozott regattákra (csolnak-versenyekre), melyeket a fővárosi Dunán rendezett. Még széles körben okozott feltűnést kis gőzöse a „Hableány“, melyet az európai vizekre vitt, s gyakorlati és személyes kísérlettel igyekezett megoldani a sokat vitatott kérdést, mikép lehetne Európa kontinensén át, vízi uttal kötni össze az Északi (német) illetőleg az Atlanti-tengert a Fekete, illetőleg a Földközi-tengerrel. A kérdés, máskép téve föl, arra megy ki: mely ponton s mikép lehetne a Dunát, az ellenkező irányban folyó nagy folyamok, a Rajna, Elbe vagy Odera, valamelyikével, hajózhatólag összekötni. Gr. Széchenyi Ödön hajózási vállalata, mely szerint Pesten a „Hableány“ 12 lövegejű gőzhajóra ilve s maga vezényelve azt, fel a Dunán Khelheimig, itt a Lajos-csatornán Bambergig, innen a Mainán le Mainzig, a Rajnán föl Straszbürgig, a Canale-laterale-on Nancyig, a Marne-on le a Szajnába s ezen Párisig vitte hajóját, derék utitársával Follmann Alajossal (most a delegált elnöke s a tüzoltóságnál szakaszparancsnok), — Európa-szerte nem kis feltűnést okozott; valamennyi geográfiai s tengerészeti társaság évkönyveibe jegyezte a sikerült kísérletet; a párisi világiállításon pedig, melyre a „Hableány“ tulajdonképp evetett, a kiállítási nagy arany érmen kívül, tulajdonosa a becsületrend keresztjével s más külföldi rendjelekkel is lón kitüntetve.

A sport mulla ságos, bár szintén erődöz s kitartást igénylő, gyakorlatival azonban nem elégedett m-g. A hajózási elmeletileg és gyakorlatilag oly szorgalmasan tanulta, mintha abból akarva vagy kellene megélnie. Hajókapitányi vizsgát tett le s több ízben önkényes szolgálatot tett a dunagőzhajózási társulat gőzösein.

Nemsokára m-g fontosabb kezdeményezések közepette találjuk. A gőzközpont eszméje, melyek addig, míg a lánchíd egy vagy két hasonlóval nem szaporították, a személy-s különösen a teherszállítást közvetítő s testvér-f városok, illet leg az inenső és tulsó Dunapart közt, ez eszme soká s komolyan foglalkoztatta; s bár még eddig nem sikerült életbeléptetése, úgy

látszik nem soká fog az elmaradni s kezdeményezése folytán a kormány fogja az ügyet a jövő tavasszal kezébe venni.

Még sokkal fontosabb, s már a legszebb sikerrel is koronázott vállalata a budai vároddalon fölvezető gőziskló, melyet — míg készült — sokan lehetetlennek tartottak, sokan gúnyosan kinevettek, sokan — ha létesülne is, esküdtek, hogy nyakukat reá nem bizzák, — s melyet ma mindenki örömmel s félelem nélkül használ, miután biztossága minden próbát kiállt, s gyors, olesó, kellemes, minden tekintetben czél-szerű közlekedési eszközül bizonyult a vároddal meredekén. Bár a vállalat kivitelét időközben egy részvény-társulat vette át, köztudomásu, hogy Széchenyi Ödön annak nemcsak kezdeményezője, hanem a kivitelben is legfőbb részese; a gőziskló elváhatlanul az ő nevéhez van kötve.

Alig van azonkívül is részvény-vállalat anyagi téren, melynél nevével nem találkozunk. Hogy többet ne említsünk a dunaparti „Hungaria“ nagyszerű részvénytársulata létrehozásában is egyik fő részes volt. Számos vállalatnál kezdeményező, vagy egyik alapító.

De kétséget nem szenved, hogy legfőbb érdeme épen azon nagyszerű társulás és vállalkozás megteremtésében áll, a melynek alkalmából, most is vele s egyéniségével és még rövid multjával foglalkozunk: értjük a magyarországi tüzoltó-ügyet.

Első felléptétől fogva kiváló előszere-ttel foglalkozott e szintoly férfias mint nemes emberiség ügyével, hogy ugy szóljunk a sport e legnemesebbikével. Csakhamar átlátta, hogy e részben alapos előtanulmányokra van szüksége, hogy e fölött elhanyagolt tért hazánkban kellő mérvű virágzásra emelje, mely a művelt világ e nemű intézményeinek színvonalán álljon. E végből már a hatvanas évek elején nagyobb utazást tett külföldre s különösen Angliába, hol a tüzoltás, mint annyi más egyéb is, a legjobb lábon áll. Itt a tüzoltó egylet iskolájába, majd közemberei közé beállva, mind az elméleti képzettséget, mind a teljes gyakorlatot elsajátította s a tüzoltás minden fogásaival és teendőivel, azonkívül a tüzoltó egyletek legcélszerűbb szerkezetével megismerkedvén, azután még Európa többi fővárosaiban is kimerítőleg tanulmányozta a tüzoltási ügyet s e részben teljes képzettséggel tért vissza hazájába. Itt megalapította a fővárosi tüzoltó egyletet, mely az ország több vidékein is hasonló egyletek létrejöttét eszközölte, s most épen azon a ponton áll (s ez a jelen ünnepélyek gyakorlati jelentősége), hogy országosan szervezkedjék, mindenütt főegyleteket létesítsen s az ország minden városában és nagyobb községében szervezze e fontos ügyet.

Csaknem tíz évi fáradozással, valóban elismerésre, sőt tiszteletré méltó eredményt sikerült kivívni gr. Széchenyi Ödönnek. Ő sem fáradságot, sem költséget nem kimélt. Egymaga áldozott ez ügyért, mely mindenki köz ügye; nagyszerűen szervezte s közvetlenül maga vezet, mint parancsnok, a fővárosi tüzoltókat; egy pár nagyobb tüzészet alkalmával, legközelebből a nemz. színház melléképületében kiűtött s e feltét közzintézetünket oly vészesen fenyegető tüzészetnél is, ügyességének, lélekéberségének, a vesztélyt, sőt halált megvető férfias bátorságának kitünő példáit adta. Hogy a parancsnok (mint a nagy hadvezérek szoktak) példát adjon az éberségben, készségben, nélkülözésben csapatjának: főörhelyen egy kis szük örszobában lakik, egy szőr-dívánon hál, s mint katonai társai közt.

Az egylet, melynek élén áll, már a haza

határain túl is el van ismerve; több mint tízedfél száz külföldi hasonló egylettel van egyenes összeköttetésben; bár új vállalat: egészen be van fogadva a nemzetközi közös-ségbe.

Gróf Széchenyi Ödön szerepléséről más, szellemi érdekek terén, még nem szólhatunk. Mint a Deákpart jelöltje a pestmegegyi ráczkevi kerületben kétszer lépett föl, de kisebbségben maradt. Van-e jövője a politikai téren? nem tudhatjuk. De hogy gyakorlati tevékenysége ezután sem akar lankadni, arról meg vagyunk győződve. Közüti gőzmozdonyokkal legközelebből tett, és eléggé sikerült kísérletei köztudomásuak. De most egy sokkal nagyobb szerű tervvel foglalkozik; ez nem kevesebb: mint hazánk fenállásának ezredéves ünnepére (1889) egy a naphoz méltó emlékmű létrehozása. A Gellérthegy-oldal szabályozására és lejt-méretezésére, kéjlakok és villákkal beépítésére, a tetőn pedig egy méltóságos pantheon-vagy walhalla-szerű épület, s talán nemzeti katonaiskola felállítására, komolyan készítetteti már a terveket, melyeket a közel jövőben be akar mutatni a fővárosi közmunkatanácsnak (melynek egyik tevékeny s szakértő tagja maga is). Ez lenne az ezredéves ünnep emlékműve. Adja isten, hogy ezt is, és sok hasznos vállalatot létre hozhasson még!

— á — r. —

F i r d ú z i.

(Heine után.)

I.

Ezüst lelkek, arany lelkek!
Hogyha thómánt holmi giz-gaz
Emlit: azt ezüstben érti,
Ezüst thómánról beszél csak.

Ámde fejdelemnek ajkán,
Egy shah ajkán, minden thómán
Arany thómán, — m rt a shah csak
Arany thómánt fogad el s ád.

Igy gondolkodik mindenki,
Igy gondolkodott Firdúzi;
A nagy-hírű s istenített
Shah-Namé dicső költője.

Ezt a nagy hős-költeményt ő
A shah kérésére írta,
A ki mindenkit verspárt
Egy thómánt igére néki...

Tizenhétszer nyílt a róza,
Tizenhétszer is virult el,
Tizenhétszer dalolta meg
S némult el a csattogány.

Addig ült a gondolatnak
Osztovtáján a költő
Éjjel nappal s szötte folyvást
Dala óriás szőnyegét.

Óriási szőnyeg, melybe
Csodaszép-bele szötte
Honja monda-krónikáját,
Farzisztánnak ő királyit,

Népe kedvenc hős vitézít,
Tetteik s kalandjaikkal;
És a démonok világát,
Regelombokkal beszégetve;

Mind oly élénk, oly virágos,
Csupa láng, zománcz, szinpompa,
Melyre égien sugárzik
Ős Irán szent napvilága,

Ama tiszta, égi napfény,
Melynek végső tűz-oltára
— A Korán s muftik daczára —
A költő szívébe lángolt.

S hogy bevégezé dalát:
Elküldé a dús kegyurnak
A költő azt kéziratban,
Kétszer százszerezi vespárt.

Épen a fürdőben ült,
A fürdőben ült Gaznában
Jó Firdúzi, ott találta
A shah két néger eselédje.

Egy-egy nagy zacskót czipelt
Mindkettő — s térdelve tette
A költő lábához azt, mint
Műve fejedelmi díját.

A költő mohón nyitá föl
A zacskókat, hogy szemét a
Rég ohajta várt arannyak
Fényin éldeltesse... Hah, de

Látja — s mily megütközéssel! —
Hogy sápadt ezüst thómánok,
Tán kétszázézer — mi haszna!
S keserűen fölkiacog.

Keserűn kacagva osztá
Három részre ott a kincset
Egyaránt. A három részből
Mind a két szolgának egy-egy

Részt adott hordár-díjjal; — a
Harmadik részt: azt a fürdő
Készítő legénynek adta,
Hogy legyen borra-való.

Azzal fogta vándorbotját,
S a főváros ott hagyá.
Sarujáról a kapiban
Még a port is jól lerázta.

II.

„Hogyha, mint szokás, csupán
Mit ígért: nem tette volna,
Csak szavát megszegte volna:
Nem neheztelnék talán.

„Ámde megbocsáthatatlan:
Hogy szedett rá, mint egy gyáva,
Kéértelmű esel-szavával,
S még családibb gondolatban.

„Most is még előttem áll
Büszke képe, szemszágára;
Alig van a földön párja,
Minden ize egy király!

„Mint a nap az ég ivén:
Mily tűz-fényt, s mily kegygyel ontal!
Szava kész pénz, hogy kimondta,
S én bolond, hogy elhivém!”

III.

Mahomet, a shah, jól ebédelt,
S jó kedvű, hogy a jóval bételt.

Árnyékos kertben, puha vánkocokban
Szökő-kutnál ül, mely halkan csobban.

Lesi a sok szolga: parancs ha lesz-e?
Köztök Anszári, a shah kegyencze.

Körös-körül áll sok márvány váza,
Csodaszép virágok bennök pompázva;

Mint odaliskok, kecses körben állva
Legyezi magát sok karsu pálmá;

Kupresszek némán és mozdulatlan,
Világ-felejtve, szent ámulatban.

De halga, halkán kísérve lanttal,
Egyszerre föleseng egy lágy szelid dal.

Fölriad a shah, elbűvölve:
„Kié e dal? ki a költője?”

Anszári, kitől épen kérdező,
Felelt: „Ez a dal a Firdúzié.”

„Firdúzi!” — szól a shah zavartan.
„Hol él a nagy költő, hogyan van?”

Anszári felelt: „Szegénységben
S nyomorban él, már réges régen,

...Thuszban, szülő-földjén, maga,
Egy kis kert minden birtoka.”

Mahomet hosszan gondolkodik el,
Meggószal aztán: „Anszári, figyelj,

„Menj s oláimból kiszemelve, végy
Magadhoz száz öszvért s ötven tevé,

„Terheld meg őket minden kincsekkel,
A mi csak ember szívének kell;

„Rakj föl, mi csak szép s ritkaság van
Beesés ruhákban, kincs-drágaságban,

„Ivort, szundal-fát, ne nézd becsét,
Sok arany-, ezüst-csecebecsét;

„Arany pohárt, ezüst butykosokat,
Nagy pettyű párduez-bört sokat;

„Sok szőnyegot is, kendőket, csipkét,
S mi szépet országom készít még.

„El ne felejtésd ám, tarts rá számot,
Sok drága fegyvert, lö-szerszámot.

„S a mi csak édes italok van,
És nyálánkságok, nagy fazakokban:

„Befőt gyümölcsöt, mézes kalácsot,
Mit iny megkíván, ha szem meglátott.

Tizenkét mént is, arab televér
Ligeny mind, melylyel gyors nyil nem ér;

„S rabszolgát, szinte tizenkettőt,
Kiket le nem gyöz munka, sem böjt.

„Anszári, mind e drága lommal
Te útra készílj s pedig azonnal,

„S üdvözlöttemmel vidd el őket”
Firdúzinak Thuszba, a nagy költőnek.”

Anszári ugy tett a mint mondva volt:
Öszvérré, tevére fölesomagolt

Sok ajándékot, mivel föl nem érne
Egy tartománynak a haszonbért.

Hogy elkészültek, három nap mulva,
Nagy karavánnal megindula;

Maga is egy tevére felül,
Piros zászlóval egy ment elül.

Nyolcad nap érték Thuszát; az ott áll
Szük völgy-öbölben, egy hegyfoknál.

A város nyugoti kapuján
Lármázva vonult be a karaván,

Zörgött a róz dal, szöltet a tülök,
Nagy diadal-zaj járt volök.

„La-Allah, il-Allah!” kiált újjongva
A sok tevehajtsár egy húzomba.

— De a keleti kapun, ez alatt,
Thusz másik végén, e perczbe' haladt

Nagy sokaság ki, gyász-menetbe:
A meghalt Firdúzi tetemet.

Szász Károly.

Zsugori Péter kincse.

(Amerikai beszély.)

(Vége.)

A tél utolsó és a tavasz első napja közötti éjen minden hasadás és repedés átlett kutatva, kivéve a konyha területét. E baljóslatu este borzasztó volt. Nehány órával előbb roppant hőzivatar kerekedett, melyet még mindig korbácsolt és kavargatott a levegőben az orkászserű szélvész, mely oly dühösen támadá meg a házat, mintha csak a lég fejedelme személyesen akarta volna Péter munkájához az utolsó csapatát megtenni. A vázmű oly nagyon meglévén gyengülve és belső támaszai kiszedegetve, nem lesz vala csoda, ha e bőszi viharnak valamelyik erősebb rohama által az épület korhadzott falai és csúcsos fedelei recsegetve és ropogva tulajdonosuk fejére döltek volna. Ő azonban oda se nézett a veszedelemnek, hanem oly vad és nyugtalan volt, mint az éj maga vagy a láng, mely a kéménybe föl-fölcsapott a viharos szélvész minden egyes rohamára.

„Bort, Tabitha!” — kiálta föl. — „Nagy-atyám pompás régi borát! Most már megiszszuk azt!”

Tabitha fölkel füst-barnította ülőhelyéről a kemence mellől s a palaczkot Péter elé tette, közvetlenül a régi sárgaréz lámpa mellé, mely szintén kutatásai jutalma volt. Péter szeméi elé tartá azt, s a folyadékon keresztül nézve, a konyhát arany dicsfényben látta ragyogni, mely Tabithát is körülrege s megaranyozta ezüst hajfirtjét és egyszerű, szegényes öltözetét királynői fényben ragyogó diszruhává varázsolta át. Ismét észébe jutottak aranyálmái.

„Péter ur, — jegyzé meg Tabitha, — „hát megiszszuk a bort, mielőtt a pénz megtagláltuk volna?”

„A pénz már meg van találva!” — kiáltott fel Péter a vad izgatottság egy nemével. — „A kincsszekrény hatalmában van. Nem alszom addig, a mig ezt a kulcsot rozsdalepte zárában meg nem forgatom. De mindenekelőtt igyunk!”

Mint hogy pedig az egész házban dugasz-huzó nem volt, a palaczk nyakát a régi Zsugori Péter rozsdás kulcsával itté le s a lepecsételt dugaszt egy csapásra lefejezték. Ekkor két kis theás eszést, melyeket az almáriomból Tabitha hozott elő, szinültig tele töltött. Az öreg bor oly tiszta és csillogó vala, hogy csak úgy fénylett és ragyogott a csészékben, melyeknek alján a bibor virágokat sokkal tisztábban láthatólag adta vissza, mintha semmi bor sem lett volna bennök. Gazdag és finom illata szétáradott az egész konyhában.

„Igyék, Tabitha!” — kiálta Péter. — „Isten áldja meg azt a jó öreg czimborát, a ki e pompás italt magának és nekem félre tette! Igyunk egyet Zsugori Péter emlékére is!”

„S van is ám elég okunk, hogy megemlékezzünk róla” — mondá Tabitha, föl-hajtva eszészéjét.

Mily sok éven át s a szerencsének mennyi változásain keresztül és mennyi különböző viszonytárságok között halmozhatta föl e palaczk azt a pezsgő örömet és vidámságot, hogy utoljára két ilyen hü pajtás kihassal! A régibb kor boldogságának egy része maradt fenn számukra, mely most szabaddá lón egy csapat fölvidító látományban, melyek játszian röpkedtek a jelen idő viharának és vigasztalásának közepette. Mig ők a palaczknak végére járnak, fordítsuk tekintetünket másfelé.

Véletlenül ugy történt, hogy e viharos éjjel Barna János nem a legjobban érezte magát ruganyos karszékében a köszén izzó tüze mellett, mely csinos társalgó termét melegeit. Természeténél fogva becsületes, jó fajta ember volt, nyájas és szánakozó, ha véletlenül a mások szerencsétlenségét saját boldogságának jól kibérelt mellényén keresztül szívéig eljuthatott. Ez este sokat gondolkozott egykori üzlettársa, Zsugori Péter fölül, bolondos ötleteiről, folytonos balszerencséről, háztartásának szegénységéről, mely utolsó látogatásakor annyira feltűnt előtte, s Péter tétveget, szánalomra gerjesztő tekintetéről, mikor vele az ablakon át egy-két szót váltott.

„Szegény ördög!” — gondolá magában Barna János ur. — „Szegény, kifizamadott eszű Zsugori Péter! Már csak a régi jó ismeretséget is gondoskodnom kellett volna róla, hogy kissé jobb dolga legyen e szigorú, rideg téiben.”

Ez érzelmek oly hatalmasakká lettek benne, hogy a kellemetlen idő daczára is elhatározá Zsugori Pétert azonnal fölkeresni. Ez ösztön hevesége valóban saját-ságos vala.

A szélvihar mindenik süvöltése intésnek tünt föl előtte vagy legalább is annak tünt volna föl, ha Barna János megszokja vala

saját képzelmenek viszhangjait hallani a szélvész üvöltésében. Egészen megütödvé jó indulatának illetén hathatós jelentkezésén, gyorsan magára szedé ruháit, nyakát és füleit sálakkal és keszkenőkkel beburkolá, és így felszerelve fittyet hányt a dühöngő zivatarnak. De a légi hatalmak még csak most kezdetek hozzá amugy isten igazában egymással viaskodni. Barna ur épen be akart kanyarodni az utcasarkon, Zsugori Péter háza felé, midőn az orkán fölszedte lábáról s azután kegyetlenül bele vágván őt egy hófuvatagba, elkezdé kiállóbb részeit a friss hófúvással betemetni. Kevés remény mutatkozott ahoz, hogy a legközelebbi olvadásig előkerülhessen. Ugyanez pillanatban kalapját is tova ragadá a vihar és felröpíté azt ama távoli régiókba, honnan még eddig-elő sohasem kaptnak semmiféle tudósítást. Mindazáltal Barna ur mindent elkövetett, hogy utat furhasson magának a hófuvatagon keresztül és földetlen fejével a vihar felé fordulva nagy-nehezen a Péter ajtajáig küzdé előre magát. Akkora recsegés, ropo-

még most is emlékezném utolsó pillantásomra, melyet rá vettem, a mikor e vaslemezű fedél rá zuhant. És azóta, bár hetven éve, folytonosan fénylett, ragyogott rejtékében és minden fényességét e dicső pillanatra gyűjtötte össze! Ugy fog az felénk ragyogni, mint a déli nap!

„Akkor hunyja be szemeit, Péter ur!” — mondá Tabitha, kissé kevesebb türelemmel, mint rendesen szokása volt. — „Az isten szerelmére kérem, fordítson már egyet azon a kulcsra!”

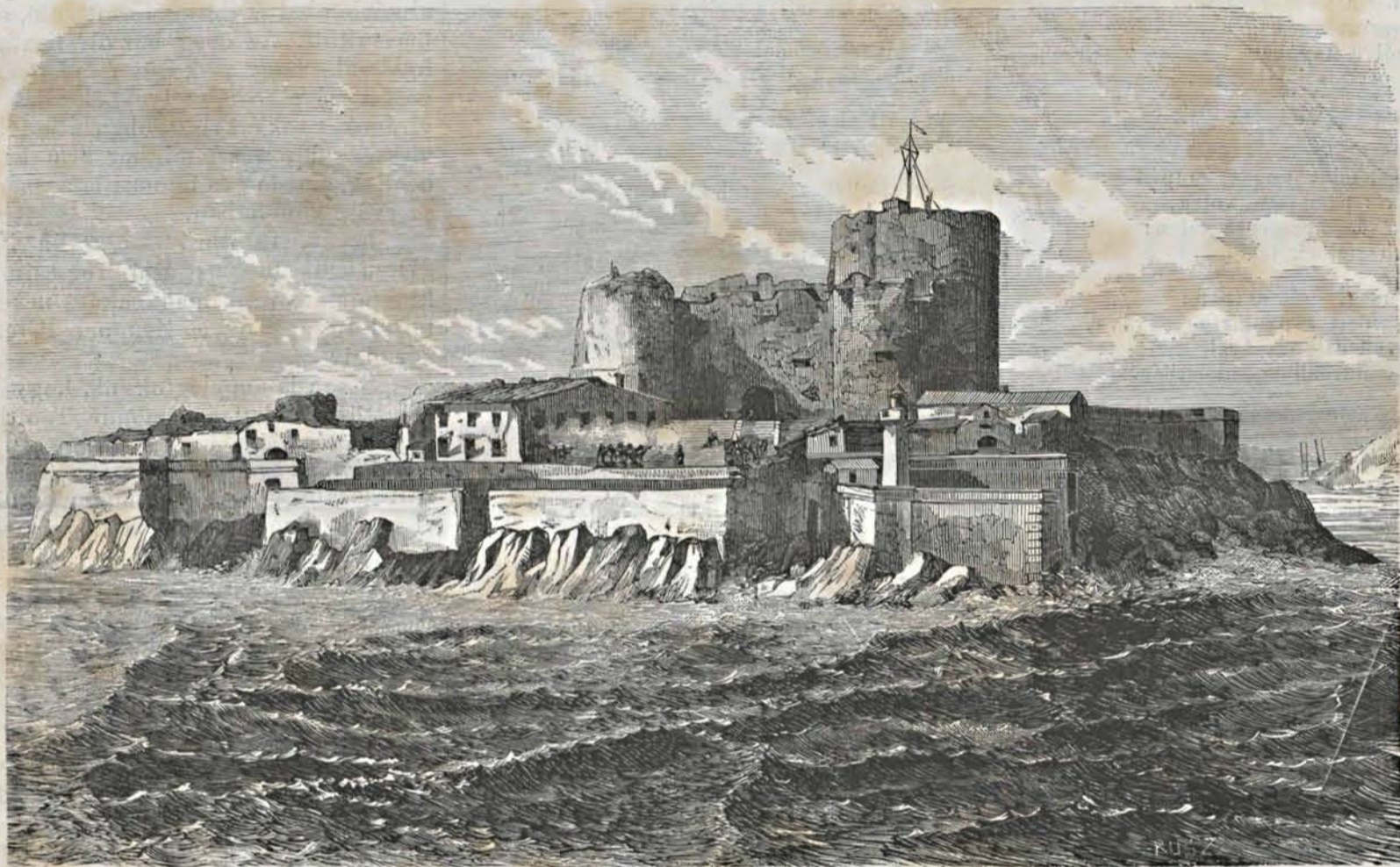
Ekkor Péter, mindkét kezének egész erejével benyomá a rozsdás kulcsot a még rozsdásabb zár mesterséges tömkelegébe. Barna ur ezalatt közelebb lopózott és kíváncsi arczát a másik kettőé közé nyújtá épen abban a perczen, a mikor a láda fedelét fölnyitá. De bizony csak semmiféle hirtelen támadt fény nem világítá be a konyhát.

„Mi van itt?” — kiálta föl Tabitha, föltéve pápaszemét s a lámpát a nyílt láda fölé emelve. — „Az öreg Zsugori Péter ócska rongytára!”

kincse!” — mondá Barna János. — „Bizony Péter, az ön druszája nagyon hasonlított önhöz; mikor a tartományok papirpénze ötven vagy hetvenöt percentre szállt alá, összevásárolta őket abban a reményben, hogy majd ismét emelkedni fognak. Még a nagyapától hallottam, hogy a régi Péter kötelezvényt állított ki atyjának erről a házról s a hozzá tartozó földekről, hogy pénzt kaphasson eszelőkös tervéhez. De a papírok értéke folytonosan süllyedett, míg végre ingyen sem kellettek senkinek; és ott állott az öreg Zsugori Péter, épen mint a második, pénztárában ezerekre menő kincscsel, s mégis alig volt egy darab rongya, mit magára vehessen. E miatt aztán majdhogy esztét nem veszté. — De soha se busuljon, Péter! Ez épen olyanféle tőke, melylyel a légvárakat szoktuk építgetni.”

„Ez a ház még a nyakunkra hull itt!” — kiálta Tabitha, mikor a vihar dühe fokozatos erővel növekedett.

„Hadd hulljon!” — mondá Péter, keresztbe téve karjait, a mint a láda szélére ült.

If vára|Marseille mellett.

gás, nyirkóság és nyöszörgés volt hallható bent és oly baljóslatu ingadozás volt észrevehető az egész romladékony épületen, hogy a lehangosabb kopogtatás is hallhatatlanná lett volna e pokoli lárma mellett. Így tehát belépett minden teketória nélkül s egyenesen a konyha felé tapogatózzott.

Berontását még ott sem vették észre. Péter és Tabitha háttal ült az ajtóhoz, egy nagy láda fölé hajolva, melyet, a mint látszott, épen akkor vontak elő valamely türegből vagy rejték helyből a tűzhely bal felőli oldala mellől. A vénasszony kezében pislogó lámpa fényénél Barna világosan látta, hogy a láda vaspántokkal volt elzárva és reteszelve és vaslemezekkel megerősítve s anynyira megspékelve vasszögekkel, hogy akár egy század kincset is össze lehetett volna benne halmozni a másik évszázad számára. Zsugori Péter egy kulcsot igyekezett a zár nyitjába dugni.

„Oh Tabitha!” — kiálta föl, reszkető elragadtatással, — „hogy tudom kiállani vakító ragyogását? Az arany! — a fényes, csillogó arany! Nekem úgy tetszik, mintha

„Bizony körülbelül, Tabby,” — mondá Barna ur, fölemelve egy marokkal a drága kincsből.

A holt és eltemetett gazdagságnak minő kísértetét idézte föl itt Zsugori Péter, hogy attól egyuttal saját még meglevő kevés esze is tova riadjon! Kiszámíthatatlan összeg pénznek jelképei voltak ott fölhalmozva, melylyel akár az egész várost meg lehetett volna venni és minden utcáját újból építeni belőle, de a melyért, bármily nagy volt is, egyetlen józan észszel bíró ember sem adott volna egy becsületet hat pennys pénzdarabot. De komolyan szólva, mi lehetett hát a láda eme csalékony kincshalmaza? Biz az nem volt egyéb, mint egy rakás régi tartományi hiteljegy, kincstári utalvány, vidéki bankok részvény-papirjai s más efféle limlomok, első kibocsátásuktól, tehát majd másfél századtól kezdve le csaknem a forradalomig. Ezer fontra szóló papírok rozsdás pennnyekkel voltak össze-
vissza vegyítve, de talán még annyit sem értek, mint azok.

„Ez vala tehát a vén Zsugori Péter

„No, no, öreg barátom, Péter” — mondá Barna János. — „Nálam lesz egy kis lakoska önnek és Tabbynak, és ezt a kincses ládát is majd csak elszuszakoljuk valahova biztos helyre. Holnap megkísértjük egyezésre jutni ez ócska ház eladására iránt. A ház telke csak ér valamicskét, s aztán én csinos kis öszegecskével kínálom meg önt érette.”

„Én pedig” — jegyzé meg Zsugori Péter, újra éledve — „én pedig már készítem is egy tervet, a melynél fogva pénzemet igen előnyös kamatokra tudnám elhelyezni.”

„No, a mi ezt illeti” — mormogá magában Barna János — „legjobb lesz, ha mindjárt a legközelebbi törvényszékhez fordulunk gyámért, a ki e szolid pénznek gondját viselje; de ha Péternek mégis oly nagy kedve kerekednék spekulálni, ám tegye azt, szívének gyönyörűségére, az öreg Zsugori Péter kincseivel.”

Hawthorne N. után angolból
Sámi Lajos.

If vára.

Olvasóink közül bizonyára sokan emlékeznek még Dumas világhírű regényére, Monte Christóra, melyben a rajzunkon látható komor, barátság-talan kinézésű sziklavar oly megragadóan van leírva.

Sötét, szomorú emlékü hely ez, mint minden más nagyobb szerű állami fogház. If várat a művelt világ leginkább csak Dumas említett regényéből ismeri, de a francia nemzet századok óta élénk emlékezetében tartá azt és átkozta folytonosan, mert mint egyik leghírhedtebb állambörtönben, a szabadságnak nem egy derék mátyrja sinylődött ott évek hosszu során keresztül az uralkodói önkény nehéz lánczai között. Monte Christót nem is említjük; ő regényhős és kalandor s inkább képzelti alak volt, mint valódi történelmi személy. De a lánglelkű szónokot, Mirabeaut, kinek az első francia forradalom létrejöttét s azáltal az összes emberiség jogainak érvényrejuthatását legnagyobb

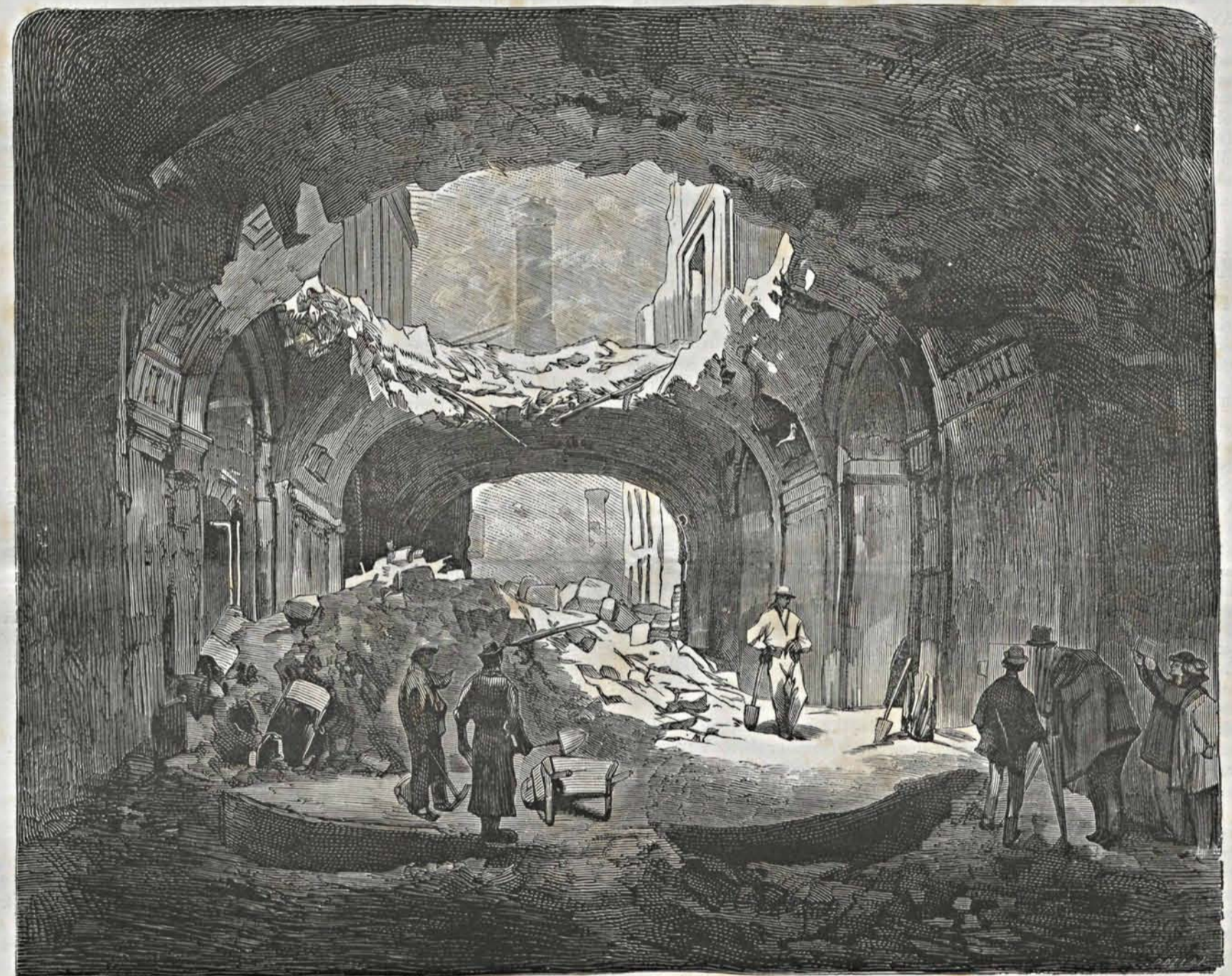
A Tuileriák romjai.

A polgárháború Párisban a Tuileriáknak csak a vázát hagyta meg. A nagyszerű történelmi emlékeknek, melyek e büszke fejedelmi lakhoz fűződtek, s a nemzet egykori fényének és nagyságának e világhírű múzeuma nem talált kegyeleltre és kegyelemre a legújabb párisi forradalomban. A roppant nagy, elpusztult, elhagyatott és a lángok dühétől feketére perzsel emléképület kőváza még romjaiban is meglepő, magasztos. Ugy tűnik fel, mintha e borzasztó égés a palota külsejét azzal a hallgatag s mégis oly beszédes méltósággal vontá volna be, mely a mult idők romjait jellemzi.

Kik téli éjeken látták a Tuileriákat, mikor a zenével és tánczszal telt díszes termekben a bálok csillogó csillárai meggyúltak, a kik a Carrousel-téren sétálgatva föltekintettek a lámpák fényében uzzott ablakokra, melyeknek üvegabláin a megbívtak és tánczó csoportok sötét árnyai leraj-

mulunk, hogy oly kicsinynek találtuk azt, a mitoly nagyknak hittünk. A közép pavillon, melynek tetőzete nyomtalanul elenyészett, százados romhoz hasonlít; az oszlopsorok rózsás vagy szürke színt váltottak, mintha csak az izzó nap és a régiség kölcsönösen ruházták volna föl e színekkel. Mindenfelé csak gyászos romok láthatók. A szobrok, letört lábakkal vagy karjaikkal, úgy állanak fülkéikben, mint valami katonák egy véres ütközet után. Egy béna félisten egy lefejezett muzsával áll szemközt. Itt a palota előcsarnoka volt; fönt az első emeleten, a marsallok terme tárta ki pompáit és arany díszményeit. E kölcsönös lehetett oda feljutni, mely most szintén romlásnak indult, s melynek némely kövei úgy maradtak függve, mintha ki akarnák gunyolni az egysensuly minden törvényét.

A látogató úgy elbolyong és elmereng e sötét romok között! A kőművesek ásói és kapai szüntelenül turkálnak a porban. Mindenfelé romhalmazok és hamuvá lett romok művek maradványai,

Egy díszterem romja a Tuileriákban

részben köszönhetjük, bizonyára ismerni fogja minden művelt ember. És Mirabeau is több éven át szenvedett e majdnem hozzáférhetetlen sziklabörtönben.

If vára (Chateau d'If), mely jelenleg kommunista foglyok börtönéül szolgál, egy festői fekvésű, meredek sziklásziget csucsára van építve Marseille város kikötője közelében. A szigetet inkább nevezhetnők egy magasra kiemelkedő sziklazátonynak, melyet minden oldalról a Földközi-tenger háborgó hullámai csapkodnak. Csak rajzának látára is azonnal a Dumas élénk leírása vagy Byron lord gyönyörű „Chillon foglya” jut eszünkbe. Mintha csak a természet maga is börtönnek szánta volna e mogorva sásfészeket, oly viaszatit, olyan borzalmasan félelmes benyomást gyakorol a szemlélő lelkére.

Hátha még a hozzá fűződő fájdalmas emlékek is eszünkbe jutnak!

zólódtak, megrázzák fejüket e kormos falak és tatóngó rések előtt, hol a hajdani fénynek nyoma sem látható többé. Csak a néma óra, mely épen abban a perczen állott meg, mikor a romboló tűz hozzá érkezett, egyedül az idők e most már hallgatag tanuja jelzi a pillanatot, melyben mindennek vége lett, a melyben a királyok palotája porba omlott a fékét szakított népdüh csapásai alatt. A mutató tíz percczel kilenc óra előtt állt meg és többé azóta meg se mozdult. Mozdulatlanul maradt, mintha e pompás emléképület szíve lett volna, mely megszűnt dobogni.

A palota hosszában, az ablakok között, füsttől barnitva, de a lángoktól megkímélve, antik mellszobrok néznek egymásra, mozdulatlanul, merev és fohér márványszemeikkel. Kivülről a látvány valóban megható, impozáns. Ugy tűnik föl, mintha egészen megnagyobbította volna e roppant pusztulás a palotát anyagilag. A lég megmelegzül az omladozó falak között s az ég mindentűl bekandikálhat a szomorú emlékü réseken át. Belőlről a benyomás egészen ellenkező. Elbá-

sevresi porcellán-törödékek, sárgás vagy kék színekbe játszva, díszes kínai edények s több efféle drágaságok dirib-darabjai kerülnek elő a portömegek alól. A szétzúzott bronz-edények és szobrok, a megolvadt óndarabok phantasztikus alakokat öltöztek; a lángban ismét folyékonyá lett és alakjából kivett üvegedényekre alig lehet ismerni; a szebbnél szebb oszlopokon ércszövedmények folytak végig, darván, feketén, mint megannyi lávafolyam. Valóban, az egész palota nem egyéb egy valóságos vulkánál, mely tüzzel és romlással árasztott el maga körül mindent. Mintha még ma is forró, izzó lenne minden a május 23-iki égestől! Alig merjük az oszlopokat és falakat megérinteni, félve, hogy ujjaink még most is megégnének tőlük.

Ilyen szomorú képet nyújt az egész roppant palota. Ki tudná fölismerni a rajzunkon látható romhalmazban az egykor világhírű gypsztermet, melynek falai és plafondja oly remek gypszműdísztényekkel voltak borítva? Páris monumentális épületeire most igazán találunk Moore Tamás e

szavai: „Mind elhervad, a mi fényes, — előbb, minél fényesebb!”

Minő sajtárság játéka! vannak olykor-olykor a véletlenek! A romok eltakarítók kőművesek egy márványlap összetört darabján és föliratot lelték: „L'empire c'est... A többi betű le volt törve, hanem a császárság és phrasisták a valóság egészét ki. — „L'empire c'est la paix” („A császárság a béke”) — a szavak voltak eredetileg a márványlapra főlvsve, mely oly iszonyuan, oly gunyosan vette ki magát e szomorú helyen, ilyen szörnyű romlás és pusztulás közepette. Azonban a düledező falak vizsgálja, mintha vádló hangon dörögte volna vissza: „A császárság — e romlás és pusztítás!”

A dicső múltnak történeti emlékeiből, mely kre mindig búska lehet a francia nemzet, csak ez egyetlen fölirat maradt meg a marsallok termének falán: „Jena!” Vajjon e négy betű épen maradása isten láthatatlan ujjának amúgy ismeretes Mane, Thelak, Phares-féle intése akart-e lenni az elbizakodott német császárra nézve, mely őt diadalmainak mulékonyságára emlékeztette?

Avagy talán azért maradt fönn e négy betű, hogy a francziák, bármennyi csapás érte is szerencsétlen hazájokat, szüntelenül arra emlékeztesse, hogy ha voltak e nagy nemzetnek sötét gyásznapjai, de győzelmes, diadalmas napjai szintén voltak e lehetnek még ezután is?

Ime tehát ennyi maradt meg az egész Tuileriakból: összeropcedezett és omladékony vastag kriálfalak és e kitorjúlhatetlen, soha el nem onyészhető név: Jena!

S. L.

Az Északi- s Keleti-tenger partjáról.

Ha e sorokban az Északi-tengertől 18 mérföldnyire fekvő Hamburg-ról s a Keleti-tengertől két mérföldre eső Lübeck-ről lesz szó, fel ne tűnjék senkinek sem, hogy dacára e tetemes távolságnak, mégis a tenger partjára helyezem észleletem színterét. Igen, Hamburg, Lübeck a távolság dacára is tengerparti városok, — és pedig az által, hogy a tenger árapálya egész e városokig terjed; ha az árapály nem érne e városokig, helyükön valószínűleg apró kis városok állának.

A német nemzetgazdák Lübecki kongresszusa vonzott engemet ez ősi híres hanza-városokba; de kijelentem előre, hogy szives olvasóimat nem fogom nemzetközi kereskedelmi politikával, bankkérdéssel, pénzreformmal untatni, hanem elbeszéltem azt, mi nekem az ottani társadalmi s gazdasági életből, foglalkozásokból újnak, érdekesnek tetszett.

És e vidékeken oly sok meglepőt, újat talál egy magyar ember. A mint a berlin-bücheni vasúton haladva, elérjük Mecklenburg határait, csak egy tekintet a vidékre s felismerünk előttünk idegenszerűsége. A falvak semmi különösét nem mutatnak, legfeljebb tán az tűnik fel, hogy csaknem minden faluban az egyszerű szegényes zsup-fedeles házak mellett egy-két pompás uri kastély van; jelente, hogy oly vidéken utazunk, hol fényes nagy birtokok mellett csak egy szűz arány törpegazdaságok honolnak. S ha okát keressük e jelenségek, a táj szemlélete is elénk tárja, a mit kerestünk. E vidéken az u. n. fügaszadai rendszer, vagy mint a németek nevezik: „Feldgras-wirtschaft” van divatban. A birtokok legtöbbszörre két részre vannak osztva, az egyik felén rozost s zabot termelnek, a másikon fű nő; négy-öt év múlva megfordítják; a réteket eke alá veszik, s az eddig eke alatt volt rést befűvesítik. E gazdaság mellett természetesen csak nagy birtokok boldogulhat, mert egyrésztől a művelés nehezebb és költségesebb, másrésztől a rétül, illetőleg legelőül használt fűveseken nem lehet messze szállítható produktumokat termelni, s így a gazdák marha-tenyésztésre s tejgazdaságra vannak utalva, a mi mindig tetemes tökélet igényel. E rendszernek ez a gazdasági oka. De emél sokkal jellemzőbbek a földrajzi s éghajli okok. E vidék közel a tengerparthoz fekvésén, sok a víze s esője, a mi a befűvesítést rendkívül gyorsá teszi; továbbá a éghajl itt már hidegebb, mint nálunk, a termények későn érnek (szeptember végén még a zab több helyütt lában volt), s így nem ezelészerű pusztán veteményeket termelni, mivel igen erősen ki vannak téve a fagyoknak, s ép ezért az egyes telkek köröskörül élőfa-sövényekkel vannak befoglalva, melyek a veteményeket a fagy ellen védik.

Nagyobb városokat, gyárkérményeket csak elveto találnak. Igen természetesen. Nagyobb városi élet és kitorjult ipar csak oly vidéken honolhat meg, hol a sűrűn egymás mellett levő,

népes falvak évről évre új meg új rajt bocsátanak ki magukból, melyek az ipari (városi) foglalkozásoknak adják magukat. S Mecklenburg nem tartozik a sűrűn lakott országokhoz.

De legyen elég ennyi abból, mit a gőzös sobes reptében a táj szemléletéből merítettünk.

Lübeck, Hamburg, két pompás város, melyeknek ódon része a messze középkorba vezet el bennünket, míg az új paloták, s modern forgalmi élet a jelent körvonalozzák. Lübeck szebb, a meny nyében tisztább, Hamburg szebb, mert nagyszerűbb. Lübeckben a középkor épen lett fenntartva, Hamburgban fővényen tatarozva. Lübecket mesziszűrő tekintve is, észre vesszük, hogy nevezetességei a középkorból erednek; azok a szédítő magas tornyok, s keskeny elejű, cizfrán épített homlokfalazatu házak tagadhatatlan magukon hordják a középkor bélyegét. Egy szellemű német tudós a házak építési modorából vont az egyes korok jellemzésére következtetéseket. Így szerinte a középkori keskeny elejű házak, melyekből alig nyílik egy-két ablak az utcára, a középkori családi élet elzárkózottságára és patriarkhalis voltára emlékeztetnek, míg az újabbkori, s a mennyei csak lehet, utcára néző ablakú házak nyilvánosságára s lazább eszlelési kötelekre mutatnak. Any nyi mindenestre áll, hogy a középkori rendi szellem ebből folyó zárkózottság, nyilvános élet hiánya mellett nagyon is indokolt volt a házak elzárása, míg ma, midőn minden a nyilvánosság, közélet után tőr: nagyobb szerepet játszik az utca. De a legjellemzőbbek Lübeckben az u. n. „gang”-ok. Igen keskeny fedett sikátoron, mely gyakran alig ember-magasságú, haladunk előre, s mikor bejutunk, meglepéssel vesszük észre, hogy egy vagy több térs udvarban vagyunk, melyben több ház van egymás mellett. Kisebőntől tudtam meg, hogy e „gang”-ok vagy „udvar”-rendszer védelmi szempontból volt a középkorban igen előnyös; az ellenség ellen csak egy szűk, keskeny bejáratot kellett védeni, s a védelemre az udvarban levő több ház lakói állottak készen. Milyen idők voltak azok, midőn még nagy városok házaiz is hadi fortélylyal kellett építeni?

A kellemes benyomás, melyet Lübeck csinos tiszta utcáiban nyertünk, egészenlünk Hamburg középkori roppant faháza között. Valóban nemcsak véghetetlen pászokak, de egyszersmind fürcsák is ezek a hamburgi régi házak. Három, négy emelet van egymás tetejére rakva, úgy azonban, hogy mindegyik emelet pár lábbal kisebb áll, mi általa legfelső emelet sokszor egy önel is kisebb jő, mint a földszini épület. Ennek az építési modornak ratióját még most sem érttem. Hanem annál pompásabb az új város s a palota-sor, mely a belső Alser-től körül épült. Itt látja az ember azt az eles ellentétet, mely az új s a régitől korok izlése között létezik.

Lübeckben minden kisebb s egyszerűbb, mint Hamburgban. Így a társadalmi élet is. Lübeck 40,000 lakosságával kis város, Hamburg közel 200,000 lakosával nagy nagyváros. Ez pedig nemcsak a számban fogva. Lübeck utcai néptelene s kikötőjében is csendesebb az élet; egészen másként Hamburgban; különösen ha az ember a kikötőkhez megy, a világon minden részéről talál embereket. Lübeck voltaképpen kisváros üzi a világgerekeskedelmét, hajói csak a Keleti-tenger kikötőit látogatják s legnagyobb a forgalom Koppenhágával, Stockholmmal s Pétervárral; igaz ugyan, hogy e forgalomban dél terményeit szállítja északra; Hamburg hajói azonban messze elszállnak a szélrózsa minden irányában, hogy a német ip r terményét ki, s az u. n. gyarmati árukat: kávét, cukrot, gyapotot, dohányt stb. beszállítsák. A gyógy-gyökereket, melyeket a patikákban gramm száma mérnek, itt száz mázsa száma rakják ki a keletől jövő hajókból.

Nem lehet hamarosan meglepőbb látványt képzelnünk: mint a hamburgi kikötő egy szárazföldi emberre nézve, kinek szemei még nem szoktak meg az óriási tengeri hajókat. Hossza hajósor áll előtte, melyeknek óriási árbocjai s kötelei egy kis erdőhöz hasonlítanak. Nem állhattam meg, hogy körül ne csónakáztassam magamat a fő kikötőkben, a csónakos egymás után motogató a hajókat, melyik fő Kínából, Indiából, az ázsiai szigetektől, Afrikából, Am-rikából, melyek hamburgi kereskedőkéi (van kereskedő, kinek 15 — 20 líly óriási hajója van), melyek angoloké, francziáké, portugalliaké stb., azután mutatott egy hajót, mely őt évtől fordult meg Ázsia partjairól.

Lübeck 1868 óta a német vámegegyletbe lépett, Hamburg azonban még ma is szabad kikötő, minél fogva az ott lerakott áruk vámentesen kerülnek Hamburgba. Állami souverainitását azonban mind a két város megtartá, s nem olvadt be Poroszországba. Alkotmányuk demokratikus köztársaság, melynek élén áll egy polgármester, s az élethossziglan, tudósok s kereskedőktől választott senatus, s a polgárság (120 tagból álló bizottság). Köztársaságok a német császári sas szárnyai alatt!

A nemzetgazdasági kongresszus levén utam célja, tán megfogják önök bocsátani, hogy a kongresszus tárgyalásából is kiszakítok egy tárgyat, mely tán leginkább jellemző városaimat. Érttem a hegyes alapítványokat. De miért ne is beszéljék azokról az ódon házak ós lakosairól, ha már a házakról beszéltem. A középkorban az államnak még nem volt oly nagy jelentősége, mint ma, nem volt rendszeres államháztartás, mely szükség esetén a szegény-ügyet felkarolta volna, a társadalom egyes rendekre, osztályokra szakadt, melyek mint ilyenek csak saját rendi s osztálytagjaik istápolását fogták fel; hozzájárult még az a mely vallások ízet, mely lelki üdvösségét jótékonyssággal iparkodott elérni: így keletkeztek a kegyes alapítványok. S csakugyan e kegyes alapítványok ma is legszámosabbak ott, hol a középkori rendek legelőbbben fenmaradtak, mint például e két ós hanza-városban is. Lübeckben megnéztem az u. n. „Szent lélek” alapítványt; egy hajdani zárda ez, melynek mellé épületeiben elszegényedett családoknak nyújtatik menedék, a hajdani óriás zárdatereiben pedig agg férfiak s nők számára vannak berendezve apró szobácskák, mindegyik számára külön. Számtalan efféle alapítvány van, s közöttük néhány a mai korhoz immár sehogya sem alkalmazható. Így Lübeckben 1844-ben 60 alapítvány volt tanuló segélyezésére, s e 60-ból 8 volt juristák s 52 teológusok számára! Van egy 1000 markra*) menő alapítvány a török fogságba (!) esettek részére; egy másik szerint 546 mark azon szolgáló részére, ki egy polgármesternél, vagy senatornál a széles utcában a pap-s meng-utca között (!) hat évig szolgált; egy másik szerint 200 mark azon szolgáló részére, ki a széles utcában a városi gyógytár s pap-utca között (!) egy családnál 6 évig szolgált; ismét egy másik szerint 50 mark pajkos legények megszelidítésére!! Nemde mosolyt csal ajkadra olvasóm a középkori naiv jószívűség!

A kongresszus tartama alatt (aug. 23-tól 31-ig) a lübecki polgárok vendégei voltunk. Szívesen láttak bennünket. De mennyire különbözök ez az észak-német szivesség a magyar vendégszeretettől! A magyar ember, ha vendégre van, nemcsak tettel, de szóval is kimutatja örömet. Az észak-német hallgat. Mikor az első reggel távozni akaránk lakásunkról, hogy reggelizünk, lent a lépcsőn várt bennünket egy óriás nőcseléd, mutatván az ebédőre, hol készen állott már az itt szokásos reggeli: kávé s vajjas kenyér. De hisz a háziur nem hívott meg bennünket, mondók magunk között magyarul. De hasztalan, a leány ott állott, mint valami czerberus, s a szilárd pozíció, melyet vett, mutatá, hogy reggeli nélkül nem eszt el. S ez így volt öt napon keresztül minden reggel. Persze a németnek nincsenek meg azok a számtalan udvarias kifejezések, melyekkel a mi nyelvünk annyira bővelkedik. Mi a találkozás feltéti örömeiket százfélé változatban tudjuk kifejezni, az észak-német szüntelenül az egyetlen kurta kifejezést használja „Sehr angenehm!” S ez a szívet kiönteni s erető magyar emberre nézve, ha gondolatait németre kell átfordítania, oly bajos dolog!

A hosszú fűaszató ülések terheit azzal akarták lübecki gazdáink kárpótolni, hogy az ülések bevégeztével kivitték bennünket a két mérföldre fekvő Travemündére, (sűrűn látogatott tengeri fűrdő) s onnét egy kis kőjutra be a Keleti-tengerbe.

ban mind a két város megtartá, s nem olvadt be Poroszországba. Alkotmányuk demokratikus köztársaság, melynek élén áll egy polgármester, s az élethossziglan, tudósok s kereskedőktől választott senatus, s a polgárság (120 tagból álló bizottság). Köztársaságok a német császári sas szárnyai alatt!

A nemzetgazdasági kongresszus levén utam célja, tán megfogják önök bocsátani, hogy a kongresszus tárgyalásából is kiszakítok egy tárgyat, mely tán leginkább jellemző városaimat. Érttem a hegyes alapítványokat. De miért ne is beszéljék azokról az ódon házak ós lakosairól, ha már a házakról beszéltem. A középkorban az államnak még nem volt oly nagy jelentősége, mint ma, nem volt rendszeres államháztartás, mely szükség esetén a szegény-ügyet felkarolta volna, a társadalom egyes rendekre, osztályokra szakadt, melyek mint ilyenek csak saját rendi s osztálytagjaik istápolását fogták fel; hozzájárult még az a mely vallások ízet, mely lelki üdvösségét jótékonyssággal iparkodott elérni: így keletkeztek a kegyes alapítványok. S csakugyan e kegyes alapítványok ma is legszámosabbak ott, hol a középkori rendek legelőbbben fenmaradtak, mint például e két ós hanza-városban is. Lübeckben megnéztem az u. n. „Szent lélek” alapítványt; egy hajdani zárda ez, melynek mellé épületeiben elszegényedett családoknak nyújtatik menedék, a hajdani óriás zárdatereiben pedig agg férfiak s nők számára vannak berendezve apró szobácskák, mindegyik számára külön. Számtalan efféle alapítvány van, s közöttük néhány a mai korhoz immár sehogya sem alkalmazható. Így Lübeckben 1844-ben 60 alapítvány volt tanuló segélyezésére, s e 60-ból 8 volt juristák s 52 teológusok számára! Van egy 1000 markra*) menő alapítvány a török fogságba (!) esettek részére; egy másik szerint 546 mark azon szolgáló részére, ki egy polgármesternél, vagy senatornál a széles utcában a pap-s meng-utca között (!) hat évig szolgált; egy másik szerint 200 mark azon szolgáló részére, ki a széles utcában a városi gyógytár s pap-utca között (!) egy családnál 6 évig szolgált; ismét egy másik szerint 50 mark pajkos legények megszelidítésére!! Nemde mosolyt csal ajkadra olvasóm a középkori naiv jószívűség!

A kongresszus tartama alatt (aug. 23-tól 31-ig) a lübecki polgárok vendégei voltunk. Szívesen láttak bennünket. De mennyire különbözök ez az észak-német szivesség a magyar vendégszeretettől! A magyar ember, ha vendégre van, nemcsak tettel, de szóval is kimutatja örömet. Az észak-német hallgat. Mikor az első reggel távozni akaránk lakásunkról, hogy reggelizünk, lent a lépcsőn várt bennünket egy óriás nőcseléd, mutatván az ebédőre, hol készen állott már az itt szokásos reggeli: kávé s vajjas kenyér. De hisz a háziur nem hívott meg bennünket, mondók magunk között magyarul. De hasztalan, a leány ott állott, mint valami czerberus, s a szilárd pozíció, melyet vett, mutatá, hogy reggeli nélkül nem eszt el. S ez így volt öt napon keresztül minden reggel. Persze a németnek nincsenek meg azok a számtalan udvarias kifejezések, melyekkel a mi nyelvünk annyira bővelkedik. Mi a találkozás feltéti örömeiket százfélé változatban tudjuk kifejezni, az észak-német szüntelenül az egyetlen kurta kifejezést használja „Sehr angenehm!” S ez a szívet kiönteni s erető magyar emberre nézve, ha gondolatait németre kell átfordítania, oly bajos dolog!

A hosszú fűaszató ülések terheit azzal akarták lübecki gazdáink kárpótolni, hogy az ülések bevégeztével kivitték bennünket a két mérföldre fekvő Travemündére, (sűrűn látogatott tengeri fűrdő) s onnét egy kis kőjutra be a Keleti-tengerbe.

A hosszú fűaszató ülések terheit azzal akarták lübecki gazdáink kárpótolni, hogy az ülések bevégeztével kivitték bennünket a két mérföldre fekvő Travemündére, (sűrűn látogatott tengeri fűrdő) s onnét egy kis kőjutra be a Keleti-tengerbe.

A hosszú fűaszató ülések terheit azzal akarták lübecki gazdáink kárpótolni, hogy az ülések bevégeztével kivitték bennünket a két mérföldre fekvő Travemündére, (sűrűn látogatott tengeri fűrdő) s onnét egy kis kőjutra be a Keleti-tengerbe.

A hosszú fűaszató ülések terheit azzal akarták lübecki gazdáink kárpótolni, hogy az ülések bevégeztével kivitték bennünket a két mérföldre fekvő Travemündére, (sűrűn látogatott tengeri fűrdő) s onnét egy kis kőjutra be a Keleti-tengerbe.

A hosszú fűaszató ülések terheit azzal akarták lübecki gazdáink kárpótolni, hogy az ülések bevégeztével kivitték bennünket a két mérföldre fekvő Travemündére, (sűrűn látogatott tengeri fűrdő) s onnét egy kis kőjutra be a Keleti-tengerbe.

*) Egy mark = 16 schilling = 56 magyar ezüst krajczár.

A petrozsényi kirándulás.

I. Arad, szept. 9.

A magyar orvosok és természetkedvelők kellemes napjai közé bizonyonyal följegyezve vannak azon napok, melyeket e némi tekintetben ugyan tulajdregényes, de mindenesetre páratlan élvezettel teljes kirándulásban eltöltöttek. Az ily társas kirándulásoknak mindig van elég vonzereje; még inkább, ha valami alkalmi dologgal jár. Volt ez expedíción is vonzereje elég, mert az indulás reggelén szept. 3-án mintegy négyszáz férfi és öven hölgy állott utakrazésen az indóháznál, és pedig ruházat és eleség dolgában annyira utraközösen, mintha legalább is nem annyira délre, mint valami északi sarkvidékre készülődöttünk volna. A coupé négy tagú társaságokkal, bundák, plaidok, ösei és téli felső ruhák, sonka, pogácsa, sajt s több efféle individuumból összerakozott elem-mozás tásakkal tömtek tele s pont háromnegyed nyolcra megindult a hosszú vonat.

Ehhez fogható kéjvonat nem indult még az egész kontinensen, már csak azon egyszerű oknál fogva sem, miután még eddig nem találkoztott egy oly áldozatkész s barátságos társaság, mint az erdélyi vaspálya gazdáai, hogy egy ily mulatni induló sereget, nem tekintve a jövdelemesinálásra kínálkozó kedvező alkalmat, egészen díjtalanul szállított volna sokba berülő vonalának egész hosszán. Ily áldozatkészesség megérdemli a nyilvános köszönetet.

A vonat megindulásával a jó kedv is teljes árában megindult s mindenfelől hangzó kacagás, csevegés, a jó kedv vidám hangjai vegyültek a vonat dörömbözésébe. Az idő is kiválóan kedvezett a kirándulásnak, hűs hegyi levegő mellé ragyogó nap sütött, a mit szorgalmasan felhasználunk mindannyian, az érkező állomásokon leugrálva s ostromolva kutakat és gyümölcsáruló kőfákat egyaránt.

A mi a napi élelmezést illeti, annak is megvolt a maga mulatságos és neveléses oldala. Minden coupé egy-egy élelmezési tárház volt kicsinyben, s az állomásokon egynek sem hiányoztak „stammgastjai”, szorjalmasan megjelenvén a tisztelgők egy kis pogácsért vagy sonkákért. A kinek volt, adott szívesen azoknak, a kiknek nem volt a jóból.

Legmulatságosabb jelenet volt azonban a „piskii roham”: mintegy ötszáz lépésnyire a történeti nevezetességű híres piskii hídtól, — az indóház restaurációjára. Bem apó honvédek nem rohantak oly elszántan az ellenségre, mint gyorslábú ifjaink és gyomruk által hajított kevésbé píráló, sustorgó, porozzó szárnys áldozatai felé. A vonatról még haladtában leugrátk az élelmezésbék, hogy fölegyenek minden főlehető a későbbi nemzedék elől. E zárzavarban csak az kapott meletet, a ki sajátkezzel a serpenyőből vette ki a részt; a nagyjok rész azonban j nek látta a magán élelmezési tárházakból elégiteni ki az időmortalan gyomor követelményeit.

Az uton több helyütt zenezővaló fogadtak bennünket. Így Soborsinban és Piskin, hol a Rákócziak érkeztek, s a Hóher Péterrel indultunk. Utközben a gyönyörű panorámán egyes pontok általános figyelmenben részesültek. A kedves Radna-Lippa, Solymos romjai; a hegyek között mélyen beütközött Petris, hol a tönkrement Stadion grófnő vagyonának egyik része után a másika jut kőtyavetére. Volt árvári s már a szobrászati és festészeti remekekre is kitévés, de ez fölfüggesztett. E művészek eladási helye nem is Petris elrejtett zuga, hanem valamely nagy város lehetne igazság szerint s az eladásár különbözőzete bizonyonyal kifűzetésű tiszszere és okozott költségeket.

Soborsin sz p czukorhegye, s gyönyörű kastélya, m lnyek a vasutról láthatatlan kertje, czitromosa, ligetesi s pagonyai meg gyönyörűbbek, szintén általános figyelem és beszéd tárgyai voltak s általában a vonat nevezetességek pontjain léptenymoton akadt egy-egy önkéntes csejere, ki sok szép dolgot tudott inn-n-onnan elbeszélni.

A Nádasdyak soborsini szép kastélya is alkalmat adott egy régi s érdekes történet fömlítésére, mi ly akkori időben igen élénk beszéd tárgya volt az egész ország miudun rendű és rangu köronok.

A törökök kiűzése utáni első években e kastélya a Fo rayakó volt, s Arad-megye akkori alispája Forray András ez arokkal körül vett kastélyban lakott. E időben e vidék borzasztó mód el volt árasztva haramiakkal, úgy hogy erős őri-

zet nélkül senki se aludni, se járni-kelni nem mert. Soborsin kastélyát folyton huszonnégy hajdu védte. Egy reggelen vidékbelinek látszó emberek egy általános ismert haramiát megkötő ve hoztak a kastélyhoz s kérték a hajdukat, vezetnék őket az alispán ur elé. Forray András, ki szintén eleget hallott ez ismeretes haramiáról, örült a fogásnak s maga elé bocsátotta a rojtélyes rablófogókat. Csakhamar azonban volt oka megbánni a hivatalos örömet, miután a rablófogók hirtelen fegyvereket rántottak elő s rögtön lelévélssel fenygették, ha hajdui ellenállni mernek s fölhivták, hogy kövesse őket, semmi baja nem történik. A hajduk urak parancsára félre vonultak s a gróf a haramiákat árkon-bokron, hegygerinceken, a Körösön s járatan vadonokon keresztül a dumbrovciozi erdőbe követte, hol a lehető kényelmet találta, egy szolgálót s szakécát is ott letele szolgáltatóra. Másnap a haramiák röviden előállottak szándékukkal, mely abból állott, hogy még Forray részükre „amnestiát” nem eszközöl ki, addig foglyuk marad; ellenben esküvel ígéri, hogy jó es beestületes életet akarnak folytatni a jövőben. E kényelmet könnyű volt Forraynak kieszközölnie s a haramiák az Aradról teljes ornatásban kivonult g. n. e. püspök kezébe tették le az őserdők középen javulás fogadalmukat és esküjüket, mit meg is tartottak.

Eddig a történet s míg végére értünk, a vonat Zánánál fűtүүл, s mindenikünk kihajlik az ablakokon, hogy az eddigi erdélyi határ s jelenlegi a testvérterület összekötő kapcsának sugár jegenyeit s csörgő patakját üdvözölhessük az elesőbb erdélyi szellők üdvözölését elfogadjuk. Baloldalt egy emellett helyen van a Nopcsa kastély, mely az 1848-iki oláh dulusok nyomait ma is viseli s innét lépésről-lépésre nevezetes minden nyom, melyhez annyi sok szép, vagy sötét emlék van kötte.

Az ut mellett marad el Gurasada, egyperces állomás, melynek kétkörműny régi fatemplómban a régi rajz művészet egy szőny-példánya buzditja jó életre az őrdögökre oly sokat tartó román híveket; mely képes a többek közt az életében bujaságban élő nőt egy őrdög lovagolja, s az életben ájtatosan élő embert az angyalok bölcsőben ringatják. Borzalmasan gyönyörű festése a kimondataatlan más világi életek.

A nevezetes építési branyicskai hidon átszelvén a Marost, Maros-Solymos kellemes völgye mellett kanyarul be a vonat Déva czukorhegye alá, melynek tetején annyi sok szép szazadról oly sokat beszélő váromok üdvözöl a jövénnyet.

E romokban a 48-as években még honvédek voltak szállalolva s teljesen lakhatatlan csak egy akkori löporlobbanás által vált.

Dévtől egy hosszú mozdony-fűtűtetés Piskii, hol a kirándulóok kétféle szakadtak, miután lehetetlenség volna ily hosszú vonatot az emelkedő pályán vesztély nélkül fölvoztatni. Az első vonat után fél órával indult a második, már e kis rendbomlás is emelvén a változatossággal az ut érdekességét.

Piskii állomás a történeti nevezetességű hídtól vagyis inkább helytől vette nevét, mert maga a kis rongyos oláh falu, mintegy félóra járásra fekszik az állomástól egy hegyoldalon, mely mellett élnek hajlatlan fordul be a petrozsényi szárnyvonal, igen közel a régi, ma már erősen megújított fahídhoz, mely mellett oly dicső napja volt a magyarnak.

A kocsi-ablakok mindenütt benépesültek; nagyszakállu öreg urak s néhol fiatalabb is oly élénk tűzzel írták le a nevezetes mozonatok helyeit, hogy a hallgatók önkénytelen élnzésbe törtek ki, a mi elragadván a szomszéd kocsiiba is, egy percz alatt az egész vonaton oly frenetikus éljen-zaj dörgött végig, hogy az ember, a pillanat benyomása alatt valójában a megfordult hadiszerezen első diadalperczét képzelhetette maga előtt. Fájdalmas az egészről az, hogy a dicsőség s ragyogó mezejét semmi jel nem mutatja az utódoknak. Piskitől meglehetősen egyhanzu táj nyílik egész Hátzeg-Váraljáj; merészebb beszélőzönek s kopár háttereken kívül egyedül a szemben szőó Strigy-patak s hófehéres mosott óriás kavicsokból képződött szeszélyes kanyargás partjai, a patak tövében s lombok közé temetkezve meghúzódott kis falvak látképeiben gyönyörködhetünk; mig onnét kezdve az alkony mind erősebben borulván a vidékre, lassan-lassan teljes sötétség borult láthatárunkra s csak lassabb haladásról s a vonat szakadatlan óv-fűtűtési-éiről vehettük észre, hogy haladunk mindig fölfele egész Bányászaj, mely állomás az egész vonal legmagasabb pontja.

Innét kilencz alaguton, keresztül folytonosan lefelé száll a vonat s esti kilencz óra felé járt az idő, midőn jobbról-balról taraczk-lövésekkel, s örömrivalgással üdvözölve beérkeztek Petroszenyba. Hogy zenénk nem volt, azt a jövőtőlünk megelődött rendezőségi affaire-nek köszönhetjük; különben a Sztupa és Veres bányanagy összekocozása daczára (mely inkább tulbuzóságból és félreértésből származott), meglehetősen volt fogadásunkról gondoskodva. A mit még az napra — vagyis inkább éjre várhattunk, drága vacsorát s olcsó éjjeli szállást kaptunk s fáradtan adtuk át magunkat a holnapi nap szép reményeinek és az álomnak.

Másnap kilencz óráig erős köd ült a vidéken s a körül fekvő telepek egyforma házait s a környék bércezes keretét csak homályosan láthatuk; s míg a köd fölereszedik megnézünk a petriai, vagy újabb neve szerint Deák szentbányát, mely Petroszeny teleptől mintegy háromnegyedóra járásnyira van s hová miniatúr (husz lóerőjű) kis lokomotív apró szén-szállításra használt (bánya nyelven u. n. kutyákon) s 8 személyre szánt kis kocsiokon szállította ki a látogatókat, kik legtöbbit nevettek ez erőlködő s borzasztó örege hangu kis törpe játékgőzgépen, melynek haszna azonban az ő kicsinyiségével egész megfordított arányban van.

A bányákban szét csigakövekkel s emlékek szándarabokkal raktuk meg zsebeinket, s mire visszazárallingóztunk Petroszenybe, akkorra a nap elől „ágra aggatták magukat a kalandor ködfoszalányok“, a mint Petőfi nevezi a kellemetlen sötét, nedves párat, s a teljes fényben uszó táj egész pompáját kitárta előttünk. A gyönyörű kilátásról Auerbach aradi fényképész képeket is vett föl, azon képeket nem is említve, mit mindenünk lelkébe rajzolva emlékül magával hozott.

Petroszenynek még multja nincs, de van oly fényes jövője, melynek megvalósulásáért minden ószinte magyar ember imádkozhatik.

A megélhetés ernyeki eszköze két kézzel kínálkozik s egyrészt a derék székelységen s magyar hegyi lakóinkon, másrészt a kormány atyai jó szívére áll, hogy Petroszeny egy jólétben uszó s virágzó, népes magyar város legyen Oláhország határán, mely innét 1 1/2 órányira esik.

Mint értesültünk, tulnyomó száma a munkásoknak magyar, legalább részünkről alig hallottunk magyar szóval egyebet s miután a tanköteles gyermekek száma máris fölül haladja a 250-et, iskolák állítása s tanítókkal ellátása legsürgősb teendője itt a kormányban. A pestbudai kerület derék tanfelügyelője Zichy Antal ur hiszünk, hogy a leghivatottabb figyelmességgel fog szolgálni a kormányban saját tapasztalatai után.

Dél előtt 11 órakor indultunk visszafelé, s miután a vonat rendezőjének szivességéből két homokszállító tetjeletlen kocsi is ragasztott a vonat után, (melyek zsunfoslag meg is teltek), a kilátást egész nagyszerűségében élvezhettük s kárpótolhattuk magunkat a tegnapi sötétségért. Visszatunk élvezeteinek leírását, melyekben fedledhetlen pontok maradnak a Csetatye Boli, a merisori római vár, Hátszeg-Váraljától kocsin a hátszegvölgyi valóságos tündérvölgy, Vajda-Hunyad stb. megtekintése, — egy más tárczára hagyom. Varga János.

A madridi színházak.

A népelet és jellem egyik mutatója mindig s minden népnél: mulató-helyei. Az ő-kor czirkusai, arenái, versenyhomokjai ép oly jellemzők voltak, mint az új idők színházai, operái, mulató-kerthelyei. Miveltsgörténési szempontból alig lehetne érdekeseb valami mint a különböző korszakok s nemzeti mulatóhelyeit, s azok közt kivált színházait összehasonlító leírásokban tüntetni föl.

E futólagos észrevételek artakut előre bocsátani, midőn olvasóinknak, kelet népeinek, Európa nyugatáról, egy madridi színházrajzát és leírását mutatjuk be.

Évvel egészen legett. A nagyszerű színház mostanában októbertől május végeig az „olasz dal-színház“ helyét pótolja. „Mikor én a madridi királyi színházat meglátogattam,“ — írja egy utazó — „Donizetti, „Poliuto“-ját adták. En e talán igen is olaszos zenéjű három felvonásos dalműből eléggé aligha méltányolható elszántsággal két egész felvonást végig tudtam hallgatni. Majd minden kitűnő volt, a mit láttam és hallottam; a zenekar jól vala szervezve és remekül játszott, a karok hatásosak voltak, a primadonnát megérdemelt lelkesültséggel jutalmazták, a hőstenor egészen spanyol vala és a bariton lélekűből, nőhódító lágyssággal és bensőséggel énekel. A társaság hangulata, mint mindenütt, a hol a spanyolok tömegesen vannak együtt, feddhetetlenül finom vala. A szép, nagy és igen jó akusztikával bíró házban minden zengzuga tömve volt; magam fönt a „paradicsom“-ban (karzat) ültem, s az illem és erkölcsiség tekintetében a paradicsom lakóiról és lakónőiről csak dícséretet mondhatok. Csak néhány elsőrendű pályahely lehetett néhány előkelő dámát a babyloni hölgyek módjára öltöztetett látni. Vajjon színházi szeszélyök megfelel-e társadalmi helyzetöknek és foglalkozásaiknak?

„A helyek itt is nagyon kényelmesek s a tolongás teljes lehetetlen, mivel mindenkinek megvan a maga meghatározott ülőhelye, és ha e helyek el vannak foglalva, akkor a színház tele van s többé senkit sem eresztenek be. Az árak mérsékelték; tíz vagy tizenegyet realért (egy forint s néhány krajczár) igen kényelmes és pompás helyet lehet kapni.“

A mi Madrid többi színházait illeti, csak any-

Madridi királyi színház.

nyit mondhatunk, hogy a régi jó időkben ismert színházak nagyobb részének még a neve sem igen maradt fenn mostanig. Csak a Teatro del Principe tartotta meg réginevét. Ez, valamint a Teatro del Circo és de Variedades kívülálóg csak a tulajdonképeni drámaival és vígjátékkal foglalkozik, s különösen pedig a nemzeti színművel is, az ugynevezett Zarzuelával. A Teatro de Novedades leginkább csak látványosságokkal bibelődik.

A spanyolok szeretik a színművészetet, s annak olyszerű kifejlődése, a milyen a XVI. és XVII. században a nemzetet örömmel és lelkesültséggel tölti el, egyik legjobb és leghathatósabb eszköz lenne arra, hogy őket a bikiavadaloktól elszoktassa, de a XIX. század spanyol színművésze erre teljesen képtelen. S. L.

Egyveleg.

** (Foltosított ruhák kiállítására Amerikában.) Hiában, az amerikaiak az elsőség a legcsodálatosabb ötletek előhozásában. Jelenleg kutyák, madarak, kis gyermekek és vastag omberekből álló kiállításuk részint a nép mulattatására, részint pedig oktatására és hasznára szolgál; ehhoz tartozik még a New-Yorkban, Broadway 245. sz. a. létező „foltosított ruhák kiállítás“. E kiállítást következőképp indokolják: Amerika a szabadság s a termő földek legszűzubbikével bíró ország ez utóbbinak miveltésére szentelte minden idejét s munkaerőjét, ideje ennélfogva sokkal drágább volt, mintsem hogy azt régi ruhák kijavításával elfecsérelhetné volna. Szakadt ruhákat egyszerűen eldobták, sőt még kimosásra sem érdemesítették

azokat, sokkal olcsóbb, habár kellemetlenebb is volt mindenkor új ruhát venni. Most azonban megváltoztak a körülmények s e kiállítás — mint látszik — sikerül kísérlet, a régi ruhák kijavítását a szegényebb sorsuknál meghonosítani. A kiállított munkák ugyeszen vannak készítve, s minden a házban előállható ruhadarabcska felhasználva s értékesítve. Van például egy gyermek saba, mely 68 darabból, egy felöltő, mely 4 régi nadrágból, egy mellény pedig, mely két-három évig viseltetett kabátbélésből van összeállítva; továbbá egy igen művésziesen foltozott kapeza s egy nadrág, melyeken nem látszik meg, hogy valaha el lettek volna szakadva.“

** (Vad hit.) A Feejeanok azt hiszik, hogy a mily állapotban e világból kimulnak, annak folytatása a más világon következik, s ugyan azért minden egyes közülök, a mennyiben még tehetőségében áll, oda törekszik, hogy a végelgyengülés előtt meneküljön. Az ut a Mibulu-ba (tulvilág), így szól továbbá a hitágazatok, ugy is nagyon hosszú, és annyira fáradtságos, hogy sokan utközben vesznek el a nélkül, hogy ezőljokat elértek volna; a gyengélkedő épen nem képes a mindenféle veszedelemmel párosult nehézségeket legyőzni. A mint tehát valamely családapa észreveszi, hogy az öregséggel járó gyengeség nála beköszönt, azt rögtön gyermekeivel tudatja, a mi által azt jelenti ki, hogy a halál órája már ütött. Az ily nyilatkozat vétele után a gyermekek családai tanácsot tartanak, abban a halálozási napot meghatározzák, azután pedig a sir megadásához látnak. Ha pedig az illető családapa a jelentést tenni elmulasztja, akkor a gyermekek önhatalmilag gondoskodnak a törtenédkről, s a halálra szánt öreg szülőknek csak egy szabad választása marad, az t. i. hogy megfojtvá, vagy pedig élve akar eltemettetni. — Egy ily szertartást Mr. Hunt nevé szentana következőleg ír le. Egy ifjú meghitta őt, hogy édes anyja temetésére jöjné el. Hunt ugyanaz nap, a mikor a temetésnek kellett volna megtörténnie, a helyszínén meg is jelent, de mennyre elcsodálkozott, midőn a halottnak hirtelen sem volt; in-terpellálván e végett a fiut, ez utóbbi épen vigan és örömmel belépfő édes anyjára mutatott. Hunt e nyilatkozatokra elszörnyedve kérde a fiut, hogy miért bolondította el őt anyja eltemettetésével, midőn az még vidám és egészséges. Feleletül azt nyerte, hogy a halálünnepet épen most szándékoznak megülni, és temetést rendezni, mert az anyjok a nélkül is öreg és gyenge, meg azt gondolják, hogy az asszony már eleget élt. Egyébként, folytatá a fiu, hogy az anyánkkal így bánunk, az csak a legészintibb szeretetnek kifejezése, mert minket kivéve egy ily szent áldozatra senki sem képes. Eleget iparkodott Hunt ez iszonyu tettet megakadályozni, minden kérésére azt nyerte feleletül: „Ő nekünk anyánk, mink pedig mint gyermekek tartozunk az anyánkat megülni.“ — A mint a sirhelyhez megérkeztek, az anyja lélt, s miután minden körülötte lévő gyermeke-, unokája-, rokona- és barátjától gyengéden elbucszított volna, fia nyaka körül tekertek egy kötelet, azt kétszer összevonva, erősen megfogták, azután pedig jó szorosan meghuzva tartották, és pár perc múlva az anyja meg volt fojtva, mi megtörténvén, a sirboltba leeresztették.

** (Borzasztó orkán.) Szent-Tamás szigetén igen gyakran pusztít az orkán, előjelei mult hó 20-kán délután 4 órakor is jelentkeztek, de az első kitérés csak 21-kén reggel 8 órakor volt. Az orkán északkeletről jött, csak nem folytonosan esővel volt kísérve, a mely egész 22-ke estig tartott. Csak 23-kán reggel lehetett látni a nagyszerű rombolás nyomait. A város északkeleti része egészen elpusztult; a többi részek is többé-kevésbé károsultak. A vihar több tudósítás szerint a tengeren is dühöngött, s igen sok hajó lett áldozatává, köztök egy pár postahajó is megsérült. — Eddig 30 holtestet találtak a romok között. A kutatás még folytattatik, mely szerint 42 halott, 79 sebesült találtak, s 420 házi dilt össze.

** (A 108 éves agastyán.) Biharmegye Belényes-Remete községében él egy agastyán: P. Lukács András, ott 1764-ben született. Életét job-bára mint pástor, később mind földmives töltötte le. Szemei még ma is kitűnő jők; részeg soha sem volt s mindenben a mértékletességet tartotta szem-előtt.

Melléklet a Vasárnapi Újság 38-ik számához 1871. szept. 17.

TÁRHÁZ.

Irodalom és művészet.

— (Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala) tekintettel a különböző fokozatu, alsó-, közép-, és főtanodák új tanévének közeledésére is, egy nagyobb árjegyzéket bocsátott közre, a kiadásában megjelent szaktudományi, iskolai s általában ismeretterjesztő munkákról. E tartalomdús árjegyzékben nemcsak a tanárok, tanítók és tanulók találják fel iskolai kézi s vezérkönyveiket minden szaktól, hanem mindennemű hivatású és hivatalú férfiak s az egész értelmes közönség is feltalálhatja mindazt, mi a tudomány és ismeretek különböző köréből őt érdekelheti s ismereteit gyarapíthatja. Egy rövid pillantás a jelen árjegyzékben képviselt szakokra s azok főbb műveire meggyőzhet erőt. Ime a szakok: 1. Történelem, történelmi rajzok, emlékiratok; itt találkoznak Horváth Mihály, Szalay László, Kerékgyártó Árpád, Salamon Ferencz, Szilágyi Sándor stb. magyar történelmi s Hajnik Imre jog- és alkotmány-történelmi műveivel, Weber világtörténelmével stb. stb. — 2. Előleírások, kor- és jellemrajzok, adomák. Gr. Batthyány Lajos, Kossuth, Dessewffy Aurel, Jósika Miklós, József nádor, I. Napoleon császár, s mások életrajzai. — 3. Irodalomtörténet, iró levelezések s életrajzok, a nép költészet, művészet cím alatt Toldy nagy irodalomtörténetét, költészet-történetét, Berzenyi, Dessewffy József levelezéseit, a magyar közorokos albumát, Szörényi irodalmi tanulmányait és szemelvényeit, Riedl német irodalmi kézikönyvét, végre Erdélyi János népköltészetét, s Arany László, Majláth és Merényi népmesegyűjteményeit találjuk. — 4. Államtan és politika, nemzetgazdaság, pénzügytan rovata gr. Széchenyi munkáival, Kaucz Gyula nemzetgazdasági nagy kézi könyveivel, Mohl híres államtudományi encyklopédiájával, Jakab Elek királyi földi viszonyok ismertetésével és számos más jéles s érdekes művel, köztök több politikai röpirattal is, találkozunk. — Igen gazdag az: 5. Jogtudományi, törvénykezési, törvényhozási iratok, törvénykönyvek stb. rovata, hol a római jog (Justinian, Macok-dey, Hoffmann Pál, Henfner, Bozóky), a magyar közjog (Cziráky, Virozil, Hajnik Imre), az egyházjog (Konek, Bozóky), a váltójog (Karvassy, Szeniczey, dr. Degen), a francia büntető törvény-, az esküdtészeké, a telekkönyvi törvény s hasonló szakművek mellett, teljes gyűjteménye áll előttünk az újabb magyar törvényhozás és a kormány e téren eddigi működésének, a hozott törvények s kiadott rendeletekben, azok kimerítő kommentárjaiban stb. Egész törvényes és jogtudományi könyvtár! — 6. A föld-leírás, statisztika, utazások, topográfia szaktól elég Konek és Hunfalvy János statisztikai műveit, Vámbéry, Nendvich, Rosty Pál utazásait, Palugyai Magyarországi-, Fényes Elek Törökország leírását, Török János, „Hazánk“-ját s a „Magyarország képekben“ című érdekes képekkel dúsán illusztrált honismereti albumot fölemlitenünk. — 7. Hadtudomány cím alatt Asbóth Lajos, Tóth Ágoston, Kiss Károly, gr. Pongrácz és Kápolnai szakműveit találjuk. — 8. Természettudományok, szám-és mértan, leginkább a közép-tanodaiskolakönyvek gazdag választéku gyűjteménye, jó nevű író tanároktól, minők Nendvich, Szabó József, Say, Kommenovitch, Thüringer, Mihálka, Wagner, Corzan-Avendano, Lutter, Moonik, Bajusz Mihály, Császár Károly stb. — 9. Bölcsélet: Purgstaller, Warha, Télfly, Beck stb. iskolai kézikönyvei. — 10. Nyelvtudomány, szótárak, nékülözhetlen segéd-könyvek, a magyar, német, francia, angol, olasz, latin, görög nyelvekre. — 11. Régi klasszikusok eredetiben és fordításokban, a legjobb iskolai kiadások, melyekkel a külföld e nemű gazdag irodalmával mi is végre lépést tartani kezdünk. — 12. Nevelés- és közköltés rovata alatt elemi, nép- és magániskolai könyveket s nevelés-tani elméleti munkákat találunk. E rovatból kiemeljük Cant paedagogiáját, dr. Ottó tanítóját az elemi iskolában, Denozel szemléletit oktatás vezérkönyvét, Markó vezérkönyvét a testgyakorlásra, Szász Károly verszavazás elméleti és gyakorlati tankönyvét, és Jósika Julia, Csapliczky Lilla, Beniczky Irma, Schatter J. (német) könyveit nőnőveldekre s a házi leány-nevelés köréből. — A 13. rovat Hitán cím alatt néhány kitűnő, sőt epochalis művet is tartalmaz; Renan Jézus élete, Lonovich egyházi népszerű archaeológiája, Chorrer magyar egyház

története, Karolsfeldi Schnorr gyönyörű nagy képes bibliája (tizennégy nyelvű szöveggel) stb. mellett néhány érdekes röpirat az újabb kathol. mozgalom napi kérdéséhez. — 14. A gazdaság, kereslet, állatgyógyászat, háztartás. — 15. Ipar, kereskedelem. — 16. Orvostudomány szaktól ismét egész kis könyvtárát kínálják a hasznos népszerű és szakmunkáknak. Elég legyen a sok közül csak Wagner gazdasági mészaki vegytanát, Koppe földmivelés és állattenyésztését, Galgóczy kertészetet kézikönyvet, Zlamál, Galambos, Patzig, Böhm (német) állatorvosi könyveit, Gönczy, Hoffmann (német) gyümölcsenyésztési műveit, Farkas Mihály népszerű Falusi könyvtárát (eddig 7 füzet), Karner kitűnő gyakorlati kereskedelmi könyveit (németül is, magyarul is), vörsé-Balassa, Wundt, Stockinger, Fabini, s mások orvosi szakműveit említeni. — 17. Vegyes tartalmu legelősebb olvasmányi szerény címe alatt a „Vasárnapi Könyvtár“ három év folyamát s a „Kis Nemzeti Muzem“ (eddig) 19 kötetét találjuk. — Még 18. Különféle közhatalmu munkák. — 19. Encyklopédiák (ismeretterak stb.). — 20. Magyar remekírók (a m. klasszikusok négy folyama, s 24 kötet gyémánt-kiadé). — 21. Inakönyvek gazdag választékban, katolikusok és protestánsok számára (magyar és német nyelven), s végre 22. Tanuságos könyvek az ifjúság számára zárják be a rendkívül gazdag, változatos és választékos czim- és névsort. Csak azt tesszük még hozzá, hogy a jelen árjegyzékben elősorolt könyvek bármely könyvnyar utján megszerezhetők; de a megrendelések egyenesen a kiadó-hivatalhoz intézhetők, a mely a széküldést pontosan posta-utn eszkölzöndi, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 forintot tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételekor a posta-hatalomnak fizetendő. — (A magyarországi szabadközműveseknek) eddig nem közlőnyük volt, s e tekintetben a temesvári páholytól függtek, melynek német közlőnyre traktálta az ügyeket, noha Pesten hét páholy van. Átalában ez emberbaráti testület nálunk eddig többet tett a német szemmel, mint a magyar elem érdekében. Most azonban mégis rájöttek, hogy szükséges volna magyar közlőnyről is gondoskodni, s közelebb már meg is indul, mint a nagy Oriens központi közlőnye. Címe: „Hajnal“-leand, minthogy ez volt neve az első páholyának is Magyarországon. Természetesen a lapra nincs előfizetés nyitva, miután csak a tagok kapják boríték alatt.

** (Hírlapiró értekezlet.) A Szana Tamás által szerkesztett Figyelő lapszemléje megrögtá Zalár egy költeményét, némely dagályos s tulzó kifejezéseiről. Ezért a „Gyors-Posta“ neki ment Szanának s megtámadva, hogy mer oly nagy költőről, mint Zalár, tiszteletlenül nyilatkozni, néhány hasábnyi személyeskedéssel tett czikkel köztölt ellene. Szana egy értekezlet elé vitte az ügyet, melyben az időszaki sajtó legtöbb közlőnye képviselve volt. A jelenlevők általában nem helyeselték a „Gy.-P.“ támadási modorát s nem tartották ohajtaródnak, hogy az ily modor még jobban lábra kapjon, mint eddig is, napi irodalmunkban. Némelyek együttes nyilatkozatot indítványoztak a „Gy.-P.“ ellen s testületileg akarták megrovni azt. A jelenlevők nagy része azonban mellőzte az együttes nyilatkozás eszméjét, s bizni kívánta mindenik lapra, hogy e tárgyról úgy nyilatkozzék, mint jónak látja. Valóban példátlan előzmény is lett volna! s a hírlapiró értekezlet épen abba a hibába esett volna, melyet megrovni akart: a szabad vélemény-nyilvánítás erőszakos (habár erkölcsileg erőszakos) terrorizálásának hibájába. Azhizsászik, a tett nyilatkozatok eléggé kifejezték a sajtó képviselőinek roszását a durva modor ellen s ez elég.

— (Értesítés.) A „távtal- s árnytan“ vagy „utmutatás a természet után való rajzolásban“ című könyv előfizetőit értesítem, hogy a könyvet szept. hó végéig fogom megküldeni. — Iglo, szept. 5. — Kövi Imre.

Egyház és iskola.

** (A görög k. szerbek és románok állami javadalmasága.) A király a görög keleti egyházi célokra 1868. évre megszavazott államjavadalmaságból fömaradt 26,447 ft 44 krnyi összegnek a

görög-keleti szerbek és magyarországi románok között két egyenlő részben elosztását megengedte, s egyszersmind jóváhagyta, hogy ezen összegek a szerb alpok igazgatósága, illetőleg a román kongresszus által az egyházi vagyon kezelésére felállított választmányi kezelés alá bocsátassanak, és rendelkezésükhöz képest a hierarkhiái elválasra törekvő egyes-ajku hitközségek segélyezésére fordíttassanak.

** (Iskolai jelentés.) A pesti reform. főiskolában az 1871/2-ik iskolai évre a beiratások október hó 2., 3., 4-kén d. e. 8-12-ig és d. u. 2-4-ig történnék meg; október 5-kén pedig a tanév megnyitó isteni tisztelet után a tanítások azonnal megkezdődnek. A javítóvizsgák, valamint a magántanulók vizsgái is csak a beírás ideje alatt a tanárkar által meghatározott órákban fogadtattak el. Kelt Pesten 1871. szept. 13-án. — A pesti reform. főiskola igazgatósága.

Közlekedés.

— (Az első erdélyi vasút) főigazgatósága a következő hirdetményt bocsátotta ki: A Szászváros és Gyula-Fehérvár közt megszüntetett teherforgalom 5-én ismét megnyitattik, és ugyane naptól kezdve a menetrendszerű személy- és vegyesvonatok Arad és Gyula-Fehérvár közt ismét rendszeren közlekednek.

** (A mont-cenisi alagut megnyitása) f. hó 17-én fog történni. Az alagut hosszúsága 12,800 méter tesz, tehát hosszabb 1 1/2 mértöldnél, és 370 lábnyi magasságban fekszik a tenger színe felett. Az átfúrási munkálatokat Sommerer építési mérnök, ki időközben elhunyt, 1858-ban kezdte meg; az idén fejeztették be. Az egész vállalat költségei körülbelül 70 millió lírát tesznek.

Balesetek, elemi csapások.

— (Tűzvesz a nemzeti színháznál.) A nemzeti színháznak az országutra eső mellék-épülete szerdán d. u. 6 órakor leégett. Maga az épület a régi Grassalkovich-féle háromemeletes gabona-magtárból volt átalakítva, minden közfal nélkül, s raktáru szolgálta a színházi díszítményeknek. Itt volt egyszersmind a színházi asztalos-műhely és festő-terem, így oly anyagok voltak benne, melyeknek nagy részét a legnagyobb igyekezet mellett sem lehetne megmenteni. A tűzoltók eleintén felmásztak a tetőre, s onnan dobálták le a színpalakat és díszítményeket, de sokáig nem lehettek meg urai a pokoli lángoknak, melyeket a kelet-északi szél is élesztett. A szomszédos utcákat, téreket tengeri nép lepte el, s a színházat, melyet a melléki épülettől csak egy rövid folyosó választ el, alig tartotta valaki megmenthetőnek. Voltak percek, midőn a tűzoltók maguk sem hitették, hogy a színházat megmenthessék. És mégis annál jobban dolgoztak füstben és lángban. Maga Széchenyi Ödön gróf nemcsak parancsnokolt, hanem ott járt a legveszélyeseb pontokon a leleomló parázs közt. Follmann Alajos rettenhetlenül működött. Így a többiek is. Roppant hosszú, hajlékony csöveket, melyek az utcazi vízvezeték-ből dagadtak meg, vontak az udvaron, ablakon, folyosókon át a tetőre s úgy onták belőle a vizet. Kitarító munkájuknak sikerült a lángok tovább terjedését megakadályozni, s a tűz este 1/2-10-kor már ki volt oltva. S nemcsak a színházat menték meg, hanem még az égő épület belsőjében is (melyben a négy külső falon kívül egyéb bő nem volt, hanem az egész csupa famunkából állt) a színpalakat, díszleteket egy igen nagy részt is megoltalmazták a tűztől, bár ezeknek már csak a fáját lehet használni, miután a festett vásznat a folyosón fecskendés és csorgás szinpadilag használhatlanná tették. Színházi tagok az égés után ötvenhatvanzer frtra tettek a kárt. A tűz okának a nagy festőterem takaréktűzhelyét tartják. Ezt a festékhöz szükséges enyv olvasztása végett tartották ott, s hosszú csöve késéggel kivül kiött volt a lahol s a tűz úgy kapott a födélbe, miután a eső mindvégig fa közt húzódtott el. Az elégett díszletek között vannak a pompás kiállítások a „Tannhäuser“, „Faust“, „Kegyencznó“, „A boldogság első napja“, „Hamlet“, „Don Carlos“ stb. művekből. Lehmann, a színház festőjét, az a vesztőség

is érte, hogy bennégett rajzvolati gyűjteménye, mely sok évi fáradsámainak gyümölcsét képviseli.

Mi újság?

(A képviselőháza) a szünidő után szept. 14-én tartá első ülését, melyen a képviselők meglepőleg nagy számmal jelentek meg.

(A király) a katonai nagy hadgyakorlatok megemlézésére f. hó 12-kén utazott le Bécsből Pozsonyba.

(A tüntetés) szept. 16-19-iki ünnepélyére a bizottság a királyt, királynét, József főherceget, a minisztereket s törvényhatóságokat is meghívja.

(A Gyöngyös táján) összevont hatodik huszárezred egy szakasza a mult hóban a hatvani honvédsir mellett haladt el.

(A vállalat) Arad- és Csanád megye földmívelő népe közt rendkívül mérven terjed, mi a jelen munkaidőben igen károsan hat a mezei gazda helyzetére.

(Patai Anrást) Debreczen és N.-Várad városok főispánja héten helyezték be Nagy-Váradon főispáni székébe.

(Közeledés) mult kedden fényes nászmenettel tarták meg b. Wesselényi József országgyűlési képviselő és gr. Mikó Anna, gr. Mikó Imre leánya, menyegzőjét.

(Gr. Szapáry Béla örökösei) az A schaffenburgnál történt vasuti szerencsétlenség következtében kártérítési keresetet indítottak az illető társaság ellen.

(A képviselőháza) a szünidő után szept. 14-én tartá első ülését, melyen a képviselők meglepőleg nagy számmal jelentek meg.

Nemzeti színház.

Péntek, szept. 8. „Egy nő, ki az allakon kiugrik.“ Vig. 2 felv. Scribe után magyar szinpadra alkalmazta Somolki.

Szerkesztői mondanivaló.

Papkeszi. H. D. A „népdal“ nem külön műfaj; csak olyan mint más dal; vagy a nép írja, mondja, dalja.

Pöröl, patog a tűz lángja, Pöröl velom e kis lányka, Haragszik rám valamit, Mért nem mondja ki, hogy miért?

Tehetség látszik a Püheness meg kezdetében is, mely nem is akar népdal lenni, de elég jól induló dal, csak hogy további folytatásban igen nagyot akar, s az óda szárnyalását nem bírja.

Kolozsvár. T. M. „Lujzához“ küldje el, ha tetszik, de nem „via Vasárnapi Ujság“.

Nyilt-tér. *)

A Como-sorsjegyek összes sorozatainak birtoka minden egyes huszaban

egy kihúzott sorozatot biztosít! E biztosítékkal egy társaságot nyitok 25 résztvevőre 25 db Como-járadékjegyvel

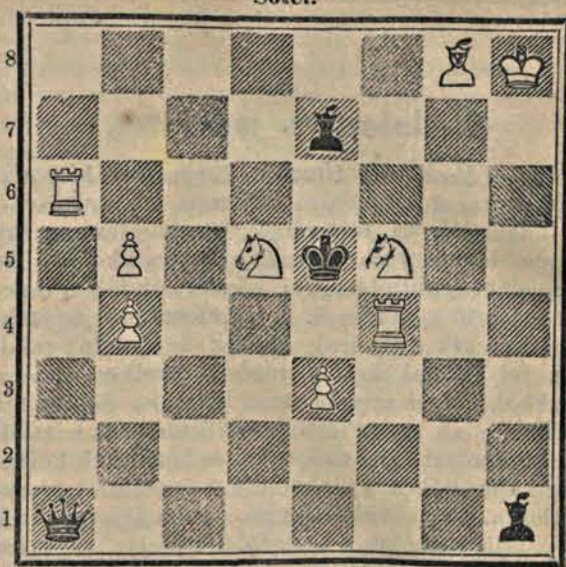
a nyereségre egyenlő joggal és az eredeti sorsjegyek szétosztásával csak 5 ft. o. é. havonkénti részletfizetéssel és 63 kr. egyszer mindenkorai bélyegért.

Austerlitz Zsigmond

első BUDAI váltóházától, a lánchíd mellett.

E rovatban közölt cikkekkel csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget a Szerk.

SAKKJÁTÉK. 616-ik sz. f. — Thompson F.-től. (Londonban.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 611-ik számú feladvány megfejtése. (König A.-tól Prágában.)

Vil. 1. Va2-g8 1. tetsz. szer. 2. Hg0-f3 v. h3 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcon: Czenthe József. — Jászkiegyen: Galambos István és László.

Rövid értesítés. Pécs, K. Zs. Kérjük a beküldött négyest s a netalán jövőben érkező feladványokat, ha lehetséges, diagrammban küldeni, hogy minden értelemszerűen elkerültessek.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

és Politikai Ujdonságok

1871. okt.—decz. folyamára.

Szeptember hó végével az évnegyves előfizetése ideje lejárván, október 1-től az előfizetés mielőbbi megújításra hívjuk föl a t. olvasó-közönséget, hogy a lap küldésben fönnakadás ne történjék.

Előfizetési föltételek:

Postán küldve vagy Pesten házhoz hordva A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Évnegyedre (okt.—decz. 1871.) 2 ft. 50 kr. Félévre (okt.—márcz. 1871—2.) 5 » »

Csupán Vasárnapi Ujság:

Évnegyedre (okt.—decz. 1871.) 1 ft. 50 kr. Félévre (okt.—márcz. 1871—2.) 3 » »

Csupán Politikai Ujdonságok:

Évnegyedre (okt.—decz. 1871.) 1 ft. 25 kr. Félévre (okt.—márcz. 1871—2.) 2 » »

Az előfizetési pénzek beküldése legelőszörüben postai utalvánnyal eszközölhető, a melyre csak egy 5 kros bélyeg teendő.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

Melléklet: Előfizetési fölhívás az „Angol és francia nyelvlapok“ czimű hetilap második évnegyvedére.

TARTALOM.

Gróf Széchenyi Ödön (arckép). — Firdüzi. — Zsugori Péter kincse (vége). — If vára (képpel). — A Tuileriák romjai (képpel). — Az Északi- s Keleti-tenger partjáról. — Egy párisi levelel. — A petrosenyi kirándulás, I. — A madridi színházak (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-tér. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés.

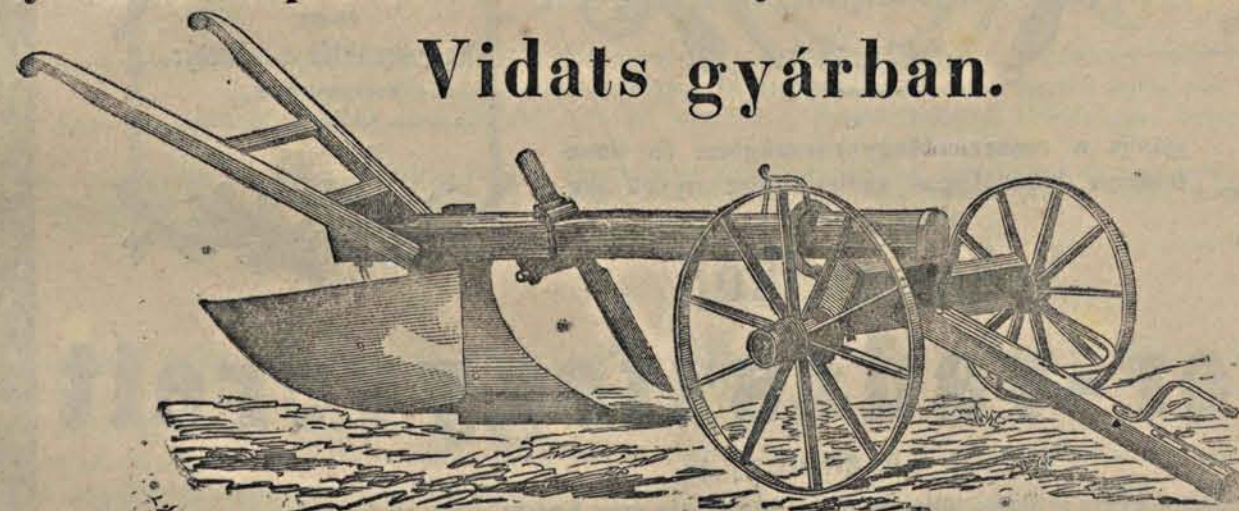
Berlin, 1871. július 12-én.

A berlini gazdasági muzeum igazgatója gép-próbákat rendezvén, a többek között a Vidats-eké is állítható taligájával be lón mutavta. A bemutató a szorgalmas gépgyáros Eckert ur volt.

Girókuti Ferencz, az országos gazdasági és kertészeti muzeum igazgatója, J. Englisch, J. Hoffmann, dr. Tilly, Sonsits, A. V. Moll, dr. Wittmark, G. Ritter, C. Tiedé, Eckert.

Ily ekék kaphatók Pesten, 2 nyul-utca 8-dik szám,

Vidats gyárban.

Biztos kutföböl tudomásunkra esvén, mikép találkoznak külföldi gyárak, melyek gyárunk készítményeit, a Vidats-ekéket utáncsinaltatni, s a Vidats nevet is az így utáncsinalt ekékre hamisan rányomják.

Ezen jogtalan és méltánytalan, de a mellett ránk néve káros eljárás ellen, midőn ezennel határozottan tiltakozni köteleességünk tartanók, egyszerűsind figyelmeztetjük, tisztelt gazdásainkat, kik gyárunkat megrendelésekkel megtisztelni méltóztatnak és azokat, kik gyárunk készítményeinek elárúsításával foglalkozni ohajtanának, miszerint megrendeléseiket ezental a hamis ékkel megcsalás kikerülése tekintetéből közvetlenül Pesten, 2 nyul-utca 8-ik szám megtenni sziveskedjenek.

2 tiz lovas használt gözmozdony olesó árért kapható ugyanott.

FÜRST JÓZSEF, gyógyszerészi ipar-telepítvénye Prágában, ajánlja:

A gyógyszeres folyékony vastartalmu czukort, dr. Hager jobbitott rendszere után készítve, azok számára, kik vastartalmu gyógyszert szükségelnek.

- a) Felüdülés esetében nehéz betegségek után, hol láz következtében a vérséjtek fogyatkozása s már véralkatrészek vesztése állott be. b) A vér vastartalmának kevesbitése, a vér és nedek vesztése után, különösen gyermekeknel, a hol nemcsak a már meglévő vér megtartása, azaz: ápolása, — hanem annak növelése s újabb részek képződése forogván fenn. c) A vérszegénység által az idegszervekben föltételezett ingerlékenység esetében, melyek álmatlanságra vezetnek; továbbá fogékony betegségeknel, különösen a tüdő- s bélhurtra rendkívüli befolyást gyakorol. d) A tápanyagok változásu betegségekben, a tápanyagok, görvény, ang. betegség (Rhabditis) tüdőgümö, eszű, köszvény, súly s vízkörok gyülemése esetében. e) A nemhatáskör betegségekben: magümlés, tehetlenség, utótakár a förfinomnál; terméketlenség, fehér-folyás, havitszülés háborgatása esetében a nőnemnél. f) A sápadtság s vérszegénység esetében, hogy ha azok nem egy meg-előző betegségből fejlődtek ki, s gyenge testalak esetében. g) Következtes állapotu váltóalakokban. h) A bujkör utányogyítására. i) Bizonyos idegállapotokban: u. m. vidatáncz, nehédkör, méhgörös, felfejtés, ájulásokrai hajlam, görökös, szélhűdés, hogy ha ezen állapotok a vérszegénység által idézettek ele. k) A tápanyagok szerfeletti elkülnítésé ellen, izatáság, had-ár s evesedés esetében. — 1 nagy üveg ára 1 ft. 20 kr., kisebb üvegé 60 kr.

Saját érdekben tisztelettel felkérük, fentebbi készítmények vásárlásánál arra nézni, hogy a függvények, érezkupakok, tokok stb. az „Apotheke zum weissen Engel in Prag am Pořic 1071-II“ éreget magukon hordják-e, — hogy ha ez nem volna így, — úgy körfük, minden ily gyártmányt visszautasítani.

Föraktár Pesten: Török József gyógyszerésznél király-utca, s megrendelhető Magyarország legtöbb gyógyszerárában.

Titkos betegségeket még makacs és tüdült bajokat is egy kóróban, mint magán gyakorlat folytán több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatasában vagy élet-módjában gáttoltában gyökéresen, biztosan és gyorsan gyógyít Med. dr. Helfer Vilmos Pest, király-utca 27. szám Medetz-házban, 1-ső emelet, délelött 7—9-ig, délután 1—4 óráig. Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógyszerék is megküldetnek.

Iskola-értesítvény.

Alólított a t. cz. szülőkér értesíti, miszerint: 1) felsőbb kereskedelmi iskolája a nyilvánosság jellegével ruházottat fel és megengedtetett, hogy jogérvényes bizonyítványokat adhasson ki; 2) hogy azon tanulók, kik az előirt előkézület után felsőbb kereskedelmi iskolája két osztályát jó sikerrel végzendik, azon beces kedvezményben részesülnek, hogy minden további szigorlat nélkül az egyeves önkénytesek sorában beléphetnek; 3) hogy három alsóbb osztályát akként szervezte, miszerint ezek egy önálló alre-alkolával egyenlők legyenek, de a mellett a kereskedelmi igényeknek is feleljenek meg, miért is a 3-ik alreosztályt párhuzamosan az eddigi 3-ik kereskedelmi osztály eredeti szervezetében azon tanonczok számára fog fennállni, kik az ebben nyitott elméleti kiképzéssel megelégedve azonnal a gyakorlatba akarnek átlépni.

A felvételi feltételeket, a havi és felvételi díjakat az évi tudósítvány tartalmazza.

A rendes iskola év október 2-án, a beiratások szeptember 25-ével veendik kezdetüket. 1121 (6—6)

Pesten, országút 4. sz. 1871. júliusban. Rösér Miklós, tulajdonos igazgató.

Table with columns: Hónapi-és hetilap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap hossza, Hold Hold hossza. Rows include months from September to March.

UNSCHULD EDE
PESTEN

Kakas nélküli
Lancaster
vadászfegyverek
készítéséhez

I-ső fegyverraktár s műhely:
váci-utca
a „levélhez.“

II-dik fegyverraktár s műhely:
kerepesi-utca,
a nemz. színház átellenében.

ajánlja a részére Magyarországon és Ausztriában kizárólagos szabadalmat nyert legújabb javított

kakas nélküli

Lancaster-vadászfegyvereit

(saját készítmény.)

Ezen fegyverek főelőnye mások felett a gyors és biztos töltés és pontos lökésség száz lépésre, (mely távolságra 2-ös számú sörét 50 ivitatos papíron keresztül visz) még különösen az, hogy szerkezete egyszerű, s így nincsenek alátelve a más ilyenmű kakashal ellátott fegyvereknél folytonos szükségelt javításoknak; továbbá egyik igen nevezetes előnyük az is, hogy teljes biztonsággal elzárhatók.

E találmányom részre hajlatlan szakemberek által mindig a legjobbnak ítéltetett, mert a kívánalmaknak várakozáson felül kitünőleg felel meg, és bármely vadászfegyverek próbátövével a legbiztosabban versenyez.

Egy szép kiállítású

kakas nélküli dupla Lancaster-vadászfegyver

gyönyörű díszítéssel és damaszt-csővel 130, 150, 200 friba kerül, és mindenkinek, kit érdekel, a váci-utczában és a kerepesi-utczán, a nemzeti színház átellenében lévő üzletben szivesen megmutattatik.

Lancaster-fegyvereket kakashal 80 frtól 120 frtig készítek szépen kiállítva.

Raktáramban Lefauchaux-vadászfegyverek is nagy választékban vannak, és pedig a legjobb szerkezet szerint készítve, melyek saját gyármanóm levén, a legpontosabban állítvák ki, árak 65, 75, 80, 90, 100 frtig.

Lefauchaux-fegyverek a legjobb híru löttitűi gyárból 40, 45, 50, 60, 80, frtért kaphatók.

Lefauchaux-revolverek személyes biztonságra kipróbálva, gazdag választékban szerethetők be, még pedig 6 lövésűek 8, 12, 15, 18, 20, 25, 35 frtig, — 10, 12, 20 és 30 lövésűek 25 frtól 75 frtig.

Perucsi fegyverek, duplák vascsővel 12 frtól 15 frtig; egycsővel 7 frtól 8 frtig.

Szalag (Ruban) csővel duplák, 20 frtól 25 frtig.

Egycső mordályok, párja 2 frt. 40 krtól 5 frtig; kétesővel 5 frtól 12 frtig.

Vadászeszközök nagy választékban a legolcsóbb gyári árakon.

Minden fegyverért jótallak, és azt nem tetszés esetében egy hó leforgása alatt kieserélem.

Műhelyemben fegyverjavítások olcsón eszközöltetnek.

Videki megrendelések postai utánvét mellett pontosan teljesíttetnek.

1146 **Pachl J. utóda** (1-4)
Zongora-terme
Pest, város-ház-utca 1-ső szám, 1-ső emelet.

Ez n, a már több mint 40 év óta jó hírből álló s díszesen ismert zongora-teremben, a legjobb s gondosan válogatott hangszerek a leghírneves gyárból a legutányosb árakon mindenkor készletben találhatók.

Ugyanott átjárt zongorák kibérelhetők és beszerelhetők; ugyancsak kijavítások a legszilárdabban s legolcsóbb árért eszközöltetnek.

A galandócot (Bandwurm) meggyógyítja (levélileg is) dr. Bloch, Bécsben, Praterstrasse 42. szám alatt. 1088 (1-0)

Mellbetegségben szenvedőknek.

A már Humbold Sándor által az ő Kosmos-ban ajánlott Coca-növény Peruból, dr. Sampson tanár rendszere nyomán lapdacokká feldolgozva a tüdőbetegségeknek gyökeres gyógyítása eszközölhető, még azon esetekben is, ha már előrehaladott stádiumokban volnának is azok. Dr. Sampson egy tudományos értekezése az 1-ső számú coca lapdacok használatá felett különösen a coca-lapdacok tulajdonságait illetőleg. — (egy doboz ára a porosz gyógyszerészeti illeték szabályzata szerint 1 tallér, hat doboz 5 tallér) egyáltalában minden megrendeléshez hozzácsatoltatik, vagy pedig a „szerecsenhez“ (zum Mohren) címzett gyógyszerár által Mailuzban ingyért küldetik meg. 1124 (4-7)

Főraktár Magyarországra nézve Pesten: **TÖRÖK J.** gyógyszer, király-utca 7-dik sz. alatt — s Bécsben: **HAUBNER E.**, Engelpothke am Hof.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1871 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Vasárnapi Ujság.
Pest, szeptember 24-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyszer hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalkunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasensteln és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

A nemzeti színház tűzveszélye.

A nemzeti színház, mindnyájunk e féltett kincsét fenyegetett tűzveszélyről lapunk mult számában emlékeztünk már. Mídon most az esteledő ég láthatárát piros fényvel bevilágító iszonyuan szép jelenetet rajzban állítjuk olvasóink elé: eddigi közleményeinkhez csak keveset kell adnunk. Olvasóink tudják, hogy a színház részére színház által megvásárolt (Westermeyer-féle) nagyobb egyemeletes sarokház között állott. Az említett épület földszintjén Korompai kocsitára volt (s van ma is) bérben; az első, második emelet a színház díszlet-és ruhatárának helyiségeül szolgált, a padlás pedig Lehmann mester szinfal- és díszlet-festő terméül volt berendezve. Belül és átszállítás végett, összekötni a kettőt, és pedig — vasajtóval, ráccsal s vasfolyosóval talán? nem; csupa fával ismét; nehogy, ha e tűzfészek lobbot talál valamikor vetni, a színház maga épen maradjon.

A megdondatlan könnyelműséggel kihívott végzet mihamar jelentkezett! S mint a lapok értesítenek, az első nagy meg-

A nemzeti színház díszletárának égése.

Radnótfáy igazgatósa idejében vétetett meg az a magas, ódon, raktárszerű épület, mely a régi fűvészert (most a vegytani intézet udvara), a nemzeti színház hátulsó (dél nyugati) sarka és a szintén a nemzeti minden csupa fa: famennyezet, falépcsők, fafolyosók. Ez épület azelőtt nem ért közvetlenül a színházig; pár ölnyi üresség volt a kettő közt, de a színház tulajdonába men- vén át, jónak látták, a könnyebb közlekedés gondatlanságához apró gondatlanságok egész sora járult még. A légszeszt nem tudták elzárni; a vízvezeték elejente szintén nem akart szolgálni vízzel; a kis asztalosműhely tele volt gyaluforgácsal s min-